Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...1921 оной ... 21-нээ гарана | № 208 (14228) | 1973 оной сентябриин 4, вторник | Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, ПРОФЕССИОНАЛЬНА СОЮЗУУДАЙ БҮХЭСОЮЗНА ЦЕНТРАЛЬНА СОВЕДТЭ БОЛОН ВЛКСМ-эй ЦК-да

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет, ВЛКСМ-эй ЦК мал ажалай продуктнуудые бүри ехээр абаха ба бэлэдхэхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөнэй 1972 оной IV кварталай, 1973 оной түрүү үшын ...дүнгүүдые хаража үзөөд, ...тогтоол баталан.

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөн... колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, ажахынуудай ...хүтэлбэрилэгшэд ба хүтэлбэри... 1972 оной дүрбэдэхи кварталда, 1973 оной түрүүшын хахадай туршада мяха, һү, ...ба мал ажалай бусад продуктнуудые бүри ехээр абаха, ...ябадал туйлаһан, юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, ...жэлэй түсэбүүд ...социалис уялгануудые дүүргэхэ хэрэгтэ хубитаяа ехээр оруулһан байна гэжэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС ба ВЛКСМ-эй ЦК тус тогтоол доторо тэмдэглэнэ.

Партийна, Соведүүдэй, хүдөө ажахын органууд, профсоюзуудай ба комсомолой эмхинүүд мал ажалдахи нэмэлтэ арга боломжонуудые элирүүлэн олохо, ашаглаха хэрэгтэ фермэнүүдэй, бригадануудай, колхозууд ба совхозуудай коллективүүдые элсүүлхын тула политическэ, эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулаа, энэнь үнгэрэгшэ үбэлжэлгын бэрхэтэй оршон байдалда малайнгаа тоо толгойе бүрин байлгаха, ашаг шэмыень улам дээшэлүүлхэ арга олгоо. Юһэ һарын турша соохи (октябрь-июнь) һү һаалгые үнгэрэгшэ үбэлжэлтын энэ үеынхитэй жэшэбэл, 1422 мянган тонноор, мяхан — 350 мянган тонноор, үндэгэн — 2,4 миллиардаар нэмээ. Бодо үхэрэй тоо 1973 оной июлиин 1-нэй байдалаар колхозууд, совхозуудта үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ 1,7 миллионоор, үнеэд — 1,0 миллионоор, хонид ба ямаад — 4,1 миллионоор нэмэбэ. Тэрэшэлэн гахайнуудай ба шубуудай тоо олошорһон байна. Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдан абалгын талаар 1973 оной түрүүшын хахадай түсэбүүд олонхи республиканууд, хизаарнууд ба областьнуудта үлүүлэн дүүргэгдэә.

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС ба ВЛКСМ-эй ЦК малшадай, хүдөө ажахын бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй шэн габьяата ажалые үндэрөөр сэгнэнэ, мал ажалаа саашадань хүгжөөхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые улам нэмээхэ хэрэгтэ партийна организацинуудай, коммунистнуудай болон комсомолшуудай, Соведүүдэй, хүдөө ажахын ба профсоюзна органуудай дүүргэһэн ехэ үүргые, тэрэшэлэн промышленностиин ба арадай ажахын бусад һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдэй эдэбхитэйгээр хабаадаһые тэмдэглэнэ.

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, Профессиональна Союзуудай Бүхэсоюзна Центральна Совет, ВЛКСМ-эй ЦК 1972—1973 онуудай үбэлэй үедэ мал ажалай продуктнуудые бүри ехээр абаха, бэлэдхэхын түлөө бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илаа гэжэ мэдэрээд, доро дурсагдаһан союзна, автономито республикануудые, хизаарнууд, областьнууд, национальна округууд ба районуудые КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай Улаан тугуудаар шагнаха, мүнгэн шангуудые барюулха гэжэ тогтообо. (Эдэнэй список түбэй газетэнүүдтэ тунхаглагдаа).

Тэдэнэй тоодо **Буряадай АССР-эй Улаан-Үдын аймаг** ороно.

КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС ба ВЛКСМ-эй ЦК бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илаһан республикануудай, хизаарнуудай, областьнуудай, национальна округуудай ба районуудай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдые, колхозууд болон совхозуудай, мал ажалай бригаданууд ба фермэнүүдэй коллективүүдые, тэрэшэлэн энээндэ хабаадаһан бүхы хүнүүдые халуунаар амаршална, мал ажалай продуктнуудые бүри ехээр абахын, гүрэндөө худалдахын түлөө, хүдөө ажахын энэ шухала һалбариин экономикые бэхижүүлхын түлөө, түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөе хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ гээд этигэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

(ТАСС).

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

М. С. СОЛОМЕНЦЕВ ТАМБОВСКО ОБЛАСТЬДО

ТАМБОВ. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев Тамбовско областьдо ерээд, эндэ августын 31-нэй, сентябриин 1-нэй үдэрнүүдтэ байба.

Предприятинууд, колхозууд болон совхозуудаар ябажа, партийна, Соведүүдэй хүдэлмэрилэгшэдтэй, таряашад болон малшадтай, хүдөө ажахын үйлэдбэриин хүтэлбэрилэгшэд ба мэргэжэлтэдтэй уулзаа.

М. С. Соломенцев ургаса хуряалгын ябасатай, колхозууд, совхозууд ба тушаан абалгын пунктнуудтахи ороһо таряа шанаржуулха, мал ажалай хүдэлмэри промышленна аргаар эмхидхэхэ хэрэгтэйнь танилсаа.

Область соогуурнь М. С. Соломенцевой ябахада, КПСС-эй Тамбовско обкомой нэгэдэхи секретарь В. Н. Черный, облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ П. А. Забавников үдэшэбэ.

ГҮНЗЭГЫ БАЯСХАЛАН

ХАНОЙ. (ТАСС). Вьетнамай Демократическа Республикын Правительственна соведэй мэдүүлгэ эндэ тунхаглагдаа. «Манай тэмсэлдэ имагта шухала туһаламжа ба дэмжэлгэ үзүүлһэн, революциин шэнэ шатадань манай арад зондо туһаламжа болон дэмжэлгэ саашадаа үзүүлхэөр шиидэһэнээ мүнөө элирхэйлэн харуулжа байгаа аха дүү оронуудай партинууд, правительстванууд ба арадуудта Правительственна совет гүн ехэ баясхалан хүргэнэ», — гэжэ мэдүүлгэ доторнь хэлэгдэнэ.

Советскэ Союзда, бусад социалис оронуудта ДРВ-гэй партийно - правительственна делегациин албанай хэрэгээр ошоод ерэһэнэй дүнгүүдые хаража үзэһэн ДРВ-гэй Правительственна соведэй заседани дээрэ энэ мэдүүлгэ баталагдаа.

Нүхэр Э. Хонеккер орондоо бусаба

Германиин Социалис нэгэдэмэл партиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Хонеккер КПСС-эй ЦК-гай уриалаар Советскэ Союзда ерээд амаржа байһанаа сентябриин 1-дэ орондоо бусахаяа Москваһаа мордоо.

(ТАСС).

НҮХЭД КОЛХОЗНИГУУД, СОВХОЗУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД!

Үбһэ, тэжээл бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэхэ арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэе!

ТЕХНИКЭЕЭ ШАДАЖА АШАГЛАНА

...ша ондо Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхоз бү... 28260 центнер ...һайн шанартайгаар һүрнлжэ абаха зорилготой юм. Тиин һүүлэй дүнгөөр эндэхи үбһэшэд 21 мянган центнер үбһэ хуряажа, 1100 тонно силос, 18 мянган тонно сенаж дараад байнхай.

Энэ зунай хэды хура бороотойшье һаань, дурсагдагша ажахын үбһэ хуряагшад наратай үдэрнүүдые алдангүй сабшалан ногоогоо бухаллажа һүрилхын тула даалгагдаһан бүхы машина, техникээ ашагтайгаар хүдэлгэжэ, ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлнэ.

Харганаагай, Хорёогой сабшалан дээрэ мүнөө хатаагдаһан үбһэ тюк болгон багсалжа уяха тусхай 9 машина һаадгүйгөөр хүдэлгэгдэнэ. Энэ звеное дүршэлтэй механизатор Георгий Федорович Лазарев хүтэлбэрилдэг юм.

—Дүрбэн үдэрэй туршада 2500 тюк үбһэ бэлэдхээбди. Ногооной ургаса яһала һайн. Гектарай 15 — 20 центнер үбһэн хуряагдана, — гээд, Г. Лазарев баяртайгаар хэлэнэ.

Тинхэдэ энэ совхоздо коммунист Д. Г. Дондуповай даадаг звено декада бүри эрхимлэжэ ябадаг юм. 9 хүнтэй тус звено һаяын мэдээгээр 1718 центнер үбһэ һүрилөөд байна. Мүн Нарин-Шэбэрэй сабшалан хуряадаг Соном Базарсадаевай звено ажахы дотороо дэлгэрһэн мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ шалгаржа, магтаал, һайшаалда хүртэдэг юм. Энэ нүхэрэй хүтэлбэрилдэг коллективэй үбһэшэд үдэр бүри 2 мянган тюк үбһэ бэлэдхэнэ.

Намарай эхин һара—сентябрь гаража, ногооной хагдарха улам ойртобо. Тус совхозой үбһэшэд машина, техникээ зүбөөр, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, үбһэ хуряалгаяа ойрын үдэрнүүдтэ сүм дүүргэхын түлөө шармайн оролдоно,

С. БАЛДУЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: механизатор Ш-Н. Агбанов. «Е-247» түхэлэй тармуур.

Авторай фото.

ҮБГЭДЭЙ ЗВЕНОДО

Энэ жэл нийтын малда үбһэ тэжээл элбэгээр бэлдэжэ, 1973—1974 онуудай малай үбэлжэлгые эрхимээр үнгэргэхэ тухай партиин обком болон республикын Министрнүүдэй Соведэй тогтоолтой һайнаар танилсаһан коммунист Цыдып Аюрзанаевич Дамдиновай звено «Красный Октябрь» колхоз соогоо хамагһаа түрүүлэн үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэһэн байна. Цыдып Аюрзанаевич өөрөө жарадаа дүтэлжэ ябаһан хүн юм. Энэ звенодонь пенсионернүүд Дашажап, Гүнсэн Цыбеновтэн, өөрынь хүгшэн Дарицырен, Бальжин Галсанов гэгшэд гаралсаһан байгаа. Юрэнхыдөө пенсионернүүдэй звено гэмээр. Цыдып үбгэнэй хүбүүн Володя сэрэгэй албанһаа ерэмсээрээ, дүү Базартайгаа звенодонь ошоо һэн.

Хамагһаа урда үбһэндэ гараһан звеногойхидые зарим залхуушуул наадалһаншье ха. Теэд, түрүүшын 10 хоногой, удаадахи арба-арбан хоногой дүн гаргахадань, наадалагшад алга һуушоо. Юуб гэхэдэ, Цыдып үбгэнэй звено нэгэ хони, хоёр удаа 15—15 түхэриг мүнгэн шан абажархёо ха юм.

Мүнөө энэ коммунистын звено 45 гектарай ногоо гар хажуураар сабшажа, тармажа, соможо дууһаа. Сомоонууд бултадаа хашаалагданхай. Хамта дээрээ 462 центнер үбһэ бэлэдхэхэ түсэбөө 475 центнертэ хүргөө. Үбһэнэйнь шанар эрхим гэжэ сэгнэгдөө. «Хэды хура бороотой байбашье һаань, үүлэнэй соорхойгоор наранай ялайхада, сабшагдаһан ногоогоо аса асаар сугхуулаабди даа» гэжэ үбгэд хөөрэлдэнэ. Энэнь тон зүб.

Мүнөө тус звеногойхид гэзгэдэжэ ябаһан звеногой 15 гектарай ногоо сабшажа хуряахабди гэжэ мэдүүлээд, тэрээнээ дүүргэхэ дүтэлөө. Эндэ косилка огто табигдаагүй. Гараар сабшагдаһан үбһэн арьбаншье, шанартайшье байдаг гэжэ эдэнэр мэдүүлнэд. Энээнһээ гадна үшөө 3 гектар зеленко сабшажа хуряанхай.

Иигэжэ үнинэй колхознигууд хамтынгаа малда тэжээл бэлэдхэлсэжэ, өөһэдынгөө хубитые хамтын хэрэгтэ оруулалсана.

Д. АЮШЕЕВ.

Захаамин.

РЕПОРТАЖ

НОГООН ГУРИЛАЙ УРАСХАЛ

Эндэһээ бүри холо ябахада адар томо машинын хүдэлжэ, нэгэ жэгдэ хүсэтэйгөөр хүнхинэхэ, хүүехэ абяан дуулдажа эхилнэ.

Үндэр һарабшатай сарай доро тодхогдоһон АВМ-0.4 түхэлэй оньһон агрегат-түхеэрэлгын хажууда хэдэн хүн туд тудтаа ажалтай, ехэл сүлөө тухагүй хүдэлнэд. Автомашинаар асараад буулгажархиһан ноб ногоон обоо хүбөө зеленкые хоёр хүн асалаад лэ үбһэ хэршадэг «Волгарь» машинын амһар руу таһалгаряагүй хаяжа байна.

—Энээхэнтнай ехэ харюусалгатай ажал юм. Нойтон ногоое таһалгаряагүйл хэжэ байха хэрэгтэй. Тиигээгүй һаа, агрегат хооһоор хүдэлхэ, үбһэнэй гурил бага гаргагдаха бшуу,—гэжэ агрегадые хүдэлгэжэ байһан механизатор Даша-Цырен Банзаракцаев хэлэнэ.

Хаража байхада «Волгарь» машинын амһар руу залгаа орожо байһан ногоон хэршэгдээд, бүдүүн сорго хоолойгоор дамжан, АВМ-0,4 гэдэг мантан томо түхеэрэлгэ соо ороно. Тэндэ нойтон ногоон халуун гал соогуур худхагдажа, хатаагдаад, саашаа ябаһаар ехэ барабан соогуур үлеэгдэн хүргэгдөөд гурил боложо, хэдэн хоолойнуудаар саарһан мэшээгүүд руу гоожожо байна. Нээрээшье нойтон ногооной таһалгаряагүй орожол байгаа һаань, витаминтай үбһэнэй гурилшье уһанай урасхалдал гаражал байха болоно.

Тинмэһээ эндэ хүдэлдэг Бүтыд Гындунова, Бата Санжиев, Цырен-Доржо Банзаракцаев гурбан агрегадые ногоогоор таһалдуулхагүй гэжэ ехэл оролдоно хэбэртэй.

Бэлэн болоһон ногооной гурилые мэшээглэдэг хүнүүдшье баһал миин байнагүй. Хоёр-гурба минута болоод лэ саарһан мэшээг ногооной гурилаар дүүрэшэнэ. Гурилай доошоо гоожошохогүйн тула хаалтаарнь хаагаад, дүүрэһэн мэшээгээ түргэн сарай доро ябталха, оронһонь шэнэ мэшээг асаржа тодохо хэрэгтэй.

— Мария Цыренова бидэ хоёр халаан соо 100 гаран мэшээг иигэжэ зөөнэбди. Бэлэн болоһон ногооной гурилые залагай сарай соо нэгэ үдэр байлгажа хүргөөд, һүүлдэнь складта зөөдэг зомди,—гэжэ эндэ хүдэлдэг Белла Цыбикжапова хэлэнэ.

Халаан бүхэндэ 6 хүн хүдэлнэ. Тинхэдэ хоёр автомашина ногооень таһалгаряагүй зөөжэ байдаг.

Уужам ута склад соо урда хойто ханаарнь үһээдэ тулатар хада гүбээ шэнги болотор ябталжархиһан ногооной гурилтай саарһан мэшээгүүд харагдана.

—Агрегадайнгаа хүдэлжэ эхилһэнһээнь хойшо гаргаһан гурилнай гээшэ. Бүхыдөө 2000 центнер болоо. Сүүдхэ бүхэндэ хоёр халаан соо 50 тонно витаминтай ногооной гурил гарганабди. Түсэбнай 3 мянган центнер юм. Тэрэнээ дүүргэхэл байхабди,—гэжэ агрегадай начальник нүхэр Банзаракцаев хөөрэнэ.

Зэдын аймагай «Октябрьский» совхоз нёдондо жэлһээ эхилжэ, АВМ—0,4 түхэлэй түхеэрэлгэ тодхоод, ногооной гурил татадаг болоо. Үнгэрэгшэ жэлдэ 2500 центнер нимэ витамин элбэгтэй тэжээл бэлэдхээ һэн.

— Сабшагдаһан ногооной байгаал һаань, бидэ хэдышье болотор хүдэлхэбди. Түрүүшээр халаахай, хээрын ногоо сабшажа, гурил болгодог һэмди. Мүнөө гол түлэб зеленко хадаад, гурил болгонобди. Агрегаднай һарабшатай сарай доро тодхогдоһон аад, бага зэргын бороо хурада һаатадагшьегүйбди даа,—гэжэ нүхэр Банзаракцаев хэлэнэ.

Витамин элбэгтэй ногооной гурилые нарай тугал хурьгадта үбэлдөө, хабартаа эдюулхэдэнь алишье талаараа шэмэтэй һайн тэжээл байха бшуу.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Агрегадай начальник Ц-Д. Банзаракцаев (баруун гар тээнь) хүдэлмэрилэгшэд нүхэд Цыренова, Шарафулина гэгшэдтэй бэлэн болоһон ногооной гурилтай мэшээгүүдые тооложо байна.

Авторай фото.

ҺААЛИИН ГҮҮРТЭНҮҮДҺЭЭ МЭДЭЭСЭНЭ

ОРОЛДОСЫН ХҮСӨӨР

Үндэр хадын бэлшээридэ зуһажа, хайнаг үнеэн бүриһөө ехэ һү һааха гээшэ баһал бэрхэтэйхэн юм. Теэд «Улаан Аха» колхозой Барал-Сагаанай гүүртэдэ ажалладаг һаалишад тунга ногоотой бэлшээриин үедэ ехэ һү һаахаар абаһан уялгаяа уридшалан дүүргэжэ байна. Жэшээлбэл, үнинэй һаалишад Дари, Соня Гармаевatан, Соня, Лиза Добшоноватан ба Я. Ошорова, М. Самбаева, Г. Сандакова гэгшэд даалгагдаһан бүлэг үнеэдһээ үдэрэй 70—80 килограмм тоһолиг һү һаана.

Мүнөө эндэхи гүүртын коллектив ногооной хагдартар бүри ехэ һү һаахын түлөө шармайн оролдожо байна.

Д... ГАРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишад С. Гармаева, ... Сандакова хоёр.

Авторай фотонууд.

Ахын аймаг.

МҮРЫСӨӨНЭЙ ЭРШЭ УЛАМ ШАНГАДАНА

Манай аймагай партийнэ организаци ажалшадай дунда социалис мүрысөө эмхидхэхэдээ, хүн бүхэнэй урда табяатай зорилгыень ойлгуулха, нөөсэ арга боломжонуудаа хэрэглэхэ хэрэгтэ ажалшан бүхэниие хабаадуулха гэжэ оролдодог байна.

Малшад, механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөе ямараар эмхидхэһэн ушар ажалаймнай дүнгүүд дээрэһээ эли тодоор харагдадаг байна ха юм. Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын тула малшад ба механизаторнуудай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрээ һэн. Һахалиин совхозой шахан тарғалуулгын гүүртын (даагшань И. А. Богатых), Хурамхаанай совхозой Доодо-Хурамхаанай һү һаалиин фермын коллективэй (бригадирынь Ц. Б. Доржиев), аймагай түрүү хонишодой үүсхэлээр 1972—1973 онуудай үбэлэй сагта мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ ба бэлэдхэлые дээшэлүүлхын түлөө. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнуудай үүсхэлээр ороохо таряа болон бусад ургаса үйлэдбэрилгые 1973 ондо улам нэмээхын түлөө, Хурамхаанай леспромхозой В. П. Паромоновой хүтэлбэрилдэг бага комплексно бригадын коллективэй табан жэлэй түсэбые дүрбэн жэлэй туршада дүүргэхын түлөө тэмсэхэ гэһэн үүсхэл аймаг дотор үргэнөөр дэмжэгдээ бэлэй.

Эдэ үүсхэлнүүдые дэмжэн, партиин райкомой болон ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй гүйсэдком социалис мүрысөөндэ шалгарагшадые материальна ба моральна талаарнь урмашуулха хэмжээнүүдые хараалһан байна. Эдэ хэмжээнүүдэй онсо илгаань юуб гэхэдэ, «эгээл эрхим», «эгээл дээдэ» дүн гэһэн үгэнүүд үгы.

Мүрысөөндэ хабаадагшадай туйлаха «хилэ» заагдадаг байна. Энэнь юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, олон хүн социалис мүрысөөнэй гурим соо заагдаһан хэм хэмжээ дабаха гэжэ оролдохо, нэгэл хүн илаха гээд һанахагүй байна бшуу. Жэшээлхэдэ, 100 эхэ хонин бүриһөө 100-һаа дээшэ хурьгадые түлжүүлһэн, ноохо хайшалха түсэбөө дүүргэһэн, эхэ хонидһоо һалгаагдаһан хурьгадайнгаа шэгнүүрые 18 килограммда хүргэһэн хонишон социалис мүрысөөндэ илагша гэжэ тоологдохо байна.

Һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые гаргахадаа, мүн лэ иимэ ёһо гурим баримталаабди. 1972 оной дүрбэдэхи кварталда үнгэрэгшэ жэлэй энэ үе сагайхиһаа һү һаалияа 200 литрээр дээшэлүүлһэн, 1973 оной нэгэдэхи хахадта үнгэрэгшэ жэлэй энэ үе сагтай сасуулбал, һү һаалияа дээшэлүүлһэн һаалишан мүрысөөндэ илагша гэжэ тоологдоо. Байгша оной хахад жэлэй дүнгүүдэй ёһоор, аяар 39 һаалишан мүрысөөндэ илагша гэжэ тоологдобо. Тэдэнэр бултадаа социалис мүрысөөнэй гуримай ёһоор урмашуулагдаа. Харин тинхэдэ аймаг соогоо рекорд туйлаһан һаалишад материальна ба моральна тусхай урмашуулгада хүртэһэн байха.

Гэхэтэй хамта, социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые олондо мэдээжэ болгохо, дүнгүүдыень сасуулжа үзэхэ, мүрысөөнэй гуримуудай дүүргэлтые хинаха асуудалнуудта райком ехэ анхарал хандуулдаг. Иигэжэ мүрысөөнэй үедэ бэе бэеэ туһалалсаха, гээгдэлдэ орогшодые урагшань татаха хэрэг бэелүүлэгдэдэг байна. Социалис мүрысөөе хуушан гуримаар, хайша хэрэгээр эмхидхэжэ болохогүй байна. Зүгөөр аймагаймнай зарим предприяти, совхозой отделени болон бригадада ямаршье тодорхой зорилгогүй социалис уялганууд абтана. Жэшээлхэдэ, Аргатын совхозой хүтэлбэрилэгшэд нэгэтэ бухгалтери соогоо механизаторнуудтаа тус бүридэнь уялгануудые абуулжа байгаа һэн. Хүдэлмэриинь түсэбһөө дээгүүр 2—2 процент нэмэгдээд лэ жэлэй туршада механизаторай абаһан уялга доро гар табигдажа байба. В. И. Ленин иимэ ушарые шангаар шүүмжэлдэг байһан.

Гэхэтэй хамта, коллективнэ ба «өөрын» гэхэ гү, али тус бүриин мүрысөөн тухай хэлэхэ шухала болоно.

Партийна организаци ажалшадай тус бүриин мүрысөө эмхидхэхэдээ, гол түлэб коммунистнууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба хүдэлмэришэдэй эдэбхитэдтэ түшэглэдэг гээшэ. Энээниие Хурамхаанай аймагай бага комплексно бригадануудай хүдэлмэри дээрэ эли тодоор харуулжа болохо байна. Леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд, партийна болон профсоюзай организаци хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ коллективэй үүргые дээшэлүүлхын тула нилээд оролдодог байна. Леспромхозой үйлэдбэриин гол звено болодог бага комплексно бригадануудай бригадирнуудта табигдадаг эрилтэнүүд дээшэлүүлэгдээ һэн. Бага комплексно бригадын бригадир хүдэлмэрилэгшэдтөө үльгэр жэшээ болохоор журамтай, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаададаг, тэр бүлэдөө, нүхэдтөө һайнаар хандадаг, журам эбдэгшэлтэй эбсэшэгүй тэмсэдэг хүнүүд байха зэргэтэй. Ушар иимэһээ В. П. Паромоновой, В. И. Щукинай, В. И. Спиридоновой бригадануудта ажалай бүтээсэ ехэ, шангахан ажалай ашаар дүүргэгдэхэ социалис уялганууд абтадаг байна. Эдэ бригадануудай абаһан уялганууд амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ байдаг. Ажалай журам эбдэхэ, ниитын журамһаа хазагайрха ушар эндэ байдаггүй. Бригадын бухы гэшүүдтэ нэгэ адли эрилтэ табигдадаг болонхой. Ажалшадые хүмүүжүүлхэ талаар коллективэй үүргые дээшэлүүлжэ шадаһан Хурамхаанай леспромхозой партийна организаци энэ дүй дүршэлөө улам арьбадхаха, шэнэ амжалтануудые туйлаха аабза гэжэ найдагдана.

Хүдэлмэришэдэй дундаа мүрысэхэ эрхэ байдал олгохын, хүнүүдые урмашуулхын, эдэбхи үүсхэлтэй ажал коллектив соо эмхидхэхын тула партийна, профсоюзай организацинууд энэ хэрэгтээ творческо ёһоор хандаха уялгатай. Хүдэлмэришэдэй хоорондохи мүрысөөн тухай хэлэхэ зуураа, коллективүүдэй хоорондохи мүрысөөе алад гарахаяа һананагүйбди. Энэ хоёр хоорондоо нягта холбоотой гэжэ тоолонобди. Мүнөө дээрэ политическэ ба эмхидхэлэй хүдэлмэримнай гол шэглэл социалис мүрысөөе һайнаар эмхидхэхэ хэрэгтэ зорюулагданхай.

Социалис мүрысөөндэ гол анхаралаа хандуулдаг ушар үрэ дүнгүүдээ үгэжэ эхилээ. Манай аймагай ажалшад мал ажалай продукци гүрэндэ тушааха хахад жэлэйнгээ түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргээ. Республикын аймагуудай хоорондохи мүрысөөндэ оролсоод, 1973 оной түрүүшын хахадта мяха худалдаха түсэбөө 34 процентээр, һү — 24, ноохо — 84 процентээр үлүүлһэнэйнгээ түлөө 1.000 түхэриг хоердохи шанда хүртөө һэмди.

Социалис мүрысөөндэ моральна болон материальна урмашуулгые зүбөөр хэрэглэхэ шухала. Ямаршье урмашуулга хүндэ нүлөө үзүүлхэ, саашадаа улам һайнаар ажаллахаар зоригжуулха ёһотой. Бидэнэр мүнөө багахан хэмжээнэй мүнгэн шанһаа арсаабди. Коллективэй ажалда хубитаяа багаар оруулһан хүнүүдшье энээнһээ урид бусад хүнүүдтэй адли шахуу шанда хүртэлсэдэг байһан. Партийна организацинууд мүнөө моральна урмашуулгада ехэ анхарал хандуулдаг болошо байнхай. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ үбэлэй турша соо социалис мүрысөөндэ шалгарһан малшад КПСС-эй райкомой, аймагай Соведэй гүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдажа, Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулан бии болгогдоһон ажалай алдар солын дэбтэртэ бэшэгдээ һэн. Үнэтэ бэлэгүүд дээрэ юунэй түлөө гэжэ һиилэн бэшэгдэдэг, тиимэһээ тэрэнь гэр бүлын дурасхаалай бэлэг болодог шуу.

Мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилхэ талаар аймаг дотороо түрүүлһэн колхоз гү, али совхоз социалис мүрысөөнэй гуримай ёһоор, мүнгэн шанда хүртэдэг, аймагай Хүндэлэлэй самбарта, ажалай алдар солын дэбтэртэ бэшэгдэдэг юм.

1972 оной дүрбэдэхи кварталай, байгша оной түрүүшын хахадай ажалай дүнгүүдэй ёһоор, Дэрээнэй совхоздо 1.000 түхэриг шан үгтөө, аймагай Хүндэлэлэй самбарта, ажалай алдар солын дэбтэртэ бэшэгдээ һэн. Дэрээнэй совхозой ажалшад һү худалдаха түсэбөө 137 процент, мяха — 131 процент дүүргэжэ, үнгэрэгшэ жэлэй энэ үе сагтай сасуулбал, һү, мяха үйлэдбэрилгэеэ дээшэлүүлһэн байна.

Гааргын, Хурамхаанай совхозой коллективууд хоердохи һуури эзэлжэ, 500 түхэриг шанда, совхозой хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд салин хүлһэнэйнгөө 50 процент мүнгөөр шагнагдаа. Отделениие эрхилэгшэд, партийна эхин организацинуудай секретарьнууд, зарим агитаторнууд, политинформаторнууд, соёл гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд мүн лэ шанда хүртэһэн байна.

Мүнөө үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын халуун хаһа түлэг дундаа ябана. Хура бороотой, үер уһатай жэл болошо, тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэриие нилээд һаатуулаа. Энээниие хараадаа абажа, партиин райком болон аймгүйсэдком үбһэ хуряалгын үедэ соносхогдоһон габшагай һарада (июлиин 27-һоо августын 27 болотор) социалис мүрысөөнэй нэмэлтэ гуримуудые баталан абаа. Энэ гуримай шэнэ зүйлынь юуб гэхэдэ, үбһэ хуряалгын звенонуудта недели бүриин даабари-түсэб үгтэжэ, ажалайнь түлбэри тухай тодоор бэшээтэй. Хэрбээ звено тэрэ түсэбөө дүүргээ һаа, хоёр дахин ехэ түлбэри абаха юм.

Таряа хуряалгын саг дүтэлжэл ябана. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд энэ жэлэй таряа хуряалгада һайнаар бэлдэжэ, ороохо таряагаа гээлтэгүйгөөр, богони болзор соо хуряахые аймагай бухы механизаторнуудые уряалаа. Тэдэнэй нэмэл бэшэг типографида барлан хэблэгдээд, аймагай таряан ажалай бухы бригадануудта эльгээгдээ. Тиихэдээ нютагай радиогоор социалис мүрысөөн тухай мэдээсэл ходо дамжуулагдажа байдаг.

Манай аймагай ажалшад түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөнэйнгөө эршые үдэрһөө үдэртэ шангадхана.

К. БАДМАЕВ,
КПСС-эй Хурамхаанай райкомой секретарь.

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДҺАА МЭДЭЭСЭН

РСФСР:

ТООҺОНҺОО САГААН МҮНГЭ ГАРГАЖА АБАНА

Кировоградай зэд хайлуулдаг комбинадай коллектив (Свердловско область) зэдэй рудае шэнэ аргаар илган шанаржуулна. Урдань агаар худар дэгдэн ошодог байһан тооһонһоо мүнөө металлургнууд юһэн янзын үнэтэ ба шухаг металлнуудые гаргажа абадаг болонхой.

Хэрэггүй гээд предприятинуудай хаядаг байһан зэдэй тооһон гэдэтые — металлай томохон бутархайнуудые илган абана. Һүүлдэнь тэдэниие хайлуулжын пээшэнгүүдтэ дахяад абаашадаг болонхой. Тэбэшье металлай үнэтэ хубинуудынь тон жэжэхэн зүйлнүүдые, тэрэ тоодо алта, сагаан мүнгэ, хонин туулга, цинк гэхэ мэтые абалсан, агаар худар дэгдэдэг юм. Тэдэниие аняарлан абаха, үрэ ехэтэй технологи урдань байгаагүй.

Кировоградайхид эрдэмтэдтэй хамта шэнжэлгэ хэжэ, орёо өөрсэ технологи зохёоһон байна. Залуу инженер, мүнөө цехэй начальник болоод байһан К. Ф. Запонова тиимэ технологи шэнжэлхэ, гидрометаллургиин шэнэ цех бариха, ашаглалгада оруулха хэрэгые хүтэлбэрилөө. Энэ хүдэлмэриингөө түлөө Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Энэ үйлэдбэринь мүнөө дүүрэн хүсөөрөө хүдэлдэг болоо. Эндэхи эрьелдэдэг, тусхай пээшэн жэл соо арба мянган тонно тон жэжэхэн тооһо тодожо абадаг.

Доодо Тагил.
(ТАСС-ай корр.).

УКРАИНА:

ҮНДЭР СЭГНЭЛТЭДЭ ХҮРТЭМӨӨР

Орджоникидзиин нэрэмжэтэ Старокраматорско машина бүтээлгын заводтохи нимгэхэн, бүри нимгэн булад лентэ хабтайлгадаг прокатна станууд үндэр сэгнэлтэдэ хүртөө — тэдээндэ Гүрэнэй шанарай тэмдэг олгогдоо.

Эдэ агрегадууд ювелир гэжэ дэмы нэрлэгдэнэгүй. Юундэб гэхэдэ, зургаа миллиметр хүрэтэр үргэнтэй лентэ хабтайлган гаргадаг юм. Энэнь часай элдэб приборнуудай пружина хэхэдэ хэрэглэгдэнэ.

Краматорск.
(ТАСС-ай корр.).

МОЛДАВИ:

«ЭЛЕКТРОМАШАЙ» МАРКАТАЙ

Тирасполиин «Электромаш» завод 630 киловатт хүсэтэй синхронно генераторнуудые олоор бүтээн гаргажа эхилбэ. Дизельнүүдээр хангагдаһан иимэ машинанууд холын приискнүүдтэ, геологическа экспедицинүүдтэ, модо отолдог газарнуудта нүүдэл электростанци болгогдон хэрэглэгдэдэг байна. Иимэ машинанууд урда тээнь гаргагдадаг байһанһаа юугээрээ илгаатайб гэхэдэ, бэлэхэнээр хүдэлгэгдэдэг, түрүүшынхиһээ үлүү хүсэтэй, хоёр тонноор
гэн юм:

«Электромаш» — М
виин машина бүтээдэг
предприятинуудай нэгэ
рэнэй гаргадаг 400
2000 хүрэтэр киловатт
сэтэй электродвигатель
химическэ ба нефть
жуулдаг промышленност
заводуудта, Донбассай
лон Кузбассай шахта
тодхогдоно. КамАЗ
захилаар бүтээн гарг
Эндэ бүтээгдэһэн тран
маторнууд, ажаһуудал
рэглэмжэ хангаха ма
нуудай двигательнууд
зуугаад адресуудаар
тиишээ эльгээгдэнэ.

Тирасполь.
(ТАСС-ай корр.)

КАЗАХСТАН:

«ФОТО-НЮДЭН» ТАРЯАШАДТА АЛБА ХЭНЭ

Казахстанай милли
түлөө таряашадай тэ
дэнь метеорологууд ту
на. Ерэхэ сүүдхын, му
ёр-гурбан хоногой, бү
неделиин туршада улар
ямар байхые харуулһан
та тэдэнэр зохёожо үг
Сагай уларил тухай мэ
сэлнүүд хэдэн диапа
радиогоор дамжуулагд
Тиигэһэнэй үндэһөөр, Каз
станай шэнэ газарай э
заха холын нютагуудта
хан транзисторааршье мэ
сэл дамжуулан абахал
лохо.

Шэнисын хэр эдэ
байһые шэнжэлхын тула
ма-Атын агрометеоролог
«Фото-нюдэ» хэрэглэһэ
на. Эрдэмтэд Иртыш У
хоёрой хоорондохи
нэмжээ талын тарялан
гүүр самолёдоор эрьен
дэхэдээ, тарянай хэр
шэжэ байһые, ургасын
һайнаар гараһые тодор
но. Колхозууд, совхозуу
мэргэжэлтэд иимэ мэдэ
дэй үндэһөөр ороохото у
малнуудые хуряаха хүдэ
риин түсэбүүдые тодор
лон хаража үзэнэ.

Алма-Ата.
(ТАСС-ай корр.)

ЛИТВА:

ШЭНЭЭР БҮТЭЭГДЭҺ СКУЛЬПТУРАНУУД

Литвагай уран зур
монументалист К. Морку
архитектор Я. Макар
гэгшэд өөһэдынгөө у
бүтээһэн витраж-хү
«Октябриин дуун» гээд
лэ. Тэрэнь Вильнюс
гүрэнэй түүхын-револ
онно музейн шэнэ ба
соо табигдаха. Энэ ску
турна витражай гурбан
жуунь тус бүридөө «Лен
«Революци», «Космос»
һэн өөр өөрын нэрэтэй.

К. Моркунас витр
искусствые саашадань
жөөн, тэрээндэ олон
шэнжэ оруулһан, бүри
нөөр хэрэглэдэг боло
байна.

Мүнөө К. Моркун
мастерскойдо шэнэ бү
мундэлжэ байна. Тиин
тэ шэлэй 150 дүрбэл
метр томо хэһэгүүдээр
һал дурасхаалай ансам
витраж урлан бү
байнхай.

Вильнюс.
(ТАСС-ай корр.)

ТАРГАН МАЛ ТУШААХАДА ОЛЗОТОЙ

Түсэбтэ табан жэлэймнай шиидхэхы, гурбадахи жэлэй түрүүшын 7 һара үнгэржэ, Эхэ орондоо хүсэд тарғалуулагдаһан үхэр, хони, гахайнуудые тушааха хаһа улам ойртобо. Тиимэһээ республикымнай колхоз, совхозууд жэлэй түрүүшын хахадта элирүүлэгдэһэн дутагдалаа сүм усадхажа, гүрэндэ эльгээгдэхэ адууһа малаа һайса хүшэлүүлжэ, тус бүриинь шэгнүүрые горитойхоноор нэмээхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулха болоно. Ушарынь хадаа үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ ниитынгээ адууһа малай тэжээлээр хомордожо, хүсэд тарғалуулагдаагүй дээрэһээ байгша оной түрүүшын хахадта аймагуудай ажахынууд Эхэ орондоо һайн шанартай тарган мяха нёдондонойхиһоо нилээд бага тушаагаа бэлэй.

Нёдондоной үбэлжэлгын хэды хүшэр хүндэ байбашье, республикымнай олохон ажахынууд гүрэндэ тарган мяха ехээр тушаажа, ехэхэн олзо оруулаа. Жэшээлбэл, Захааминай аймагай Далахайн совхоз дунда зэргээр тус бүриин 348 килограмм шэгнүүртэй үхэрнүүдые тушаажа, горитойхон нэмэлтэ түлбэридэ хүртөө. Тиихэдэ Түнхэнэй аймагай «Маяк», Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозууд, Хурамхаанай, Кабанскын совхозууд болон бусад түрүү ажахынуудай эльгээһэн мал эрхим тарган гэһэн сэгнэлтэтэйгээр абтажа, мяха тушаахаар хараалагдаһан түсэбынь үлүүлэн дүүргэгдээ һэн.

Гэбэшье, иимэ түрүү ажахынуудай хажуугаар туранхай, шэгнүүрээр бага мал тушаадаг колхоз, совхозууд али олон үзэгдэһөөр. Тусхайлан хэлэбэл, байгша оной түрүүшын хахадта Улаан-Үдын аймагай «Коммунизм», Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Родина» колхозуудай ба Хэжэнгын аймагай Худанай совхозой гүрэндэ эльгээһэн малай хахадынь шахуу хүсэд тарғалуулагдаагүй байжа, муу сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Тиихэдэ холимог тэжээлэй дутамаг дээрэһээ зарим ажахынуудай тушааһан гахайнуудай тус бүриин шэгнүүр нёдондоной энэ үеынхиһөө 13 килограммаар доошолоо гэхэ гү, али республикымнай колхоз, совхозууд бага шэгнүүртэй гахайнуудые гүрэндэ худалдажа, аяар 720 тонно мяха (амидын шэгнүүрээр) дутуу абаба.

Эгээл мүнөө ногооной үшөөл хагдараагүй байхада, үүсэлгэдэхэ хашараг, гунан үхэрнүүдээ һайн бэлшээридэ түхэреэн сүүдхын туршада манажа, хүшэлүүлхэ шухала. Юуб гэхэдэ, ехэ шэгнүүртэй залуу мал гүрэндэ тушаахадаа, ажахы бүхэн 35—50 процент нэмэлтэ түлбэри абадаг гээшэ.

Зүгөөр республика доторнай ГОСТ-ын эрилтэдэ хүрэмөөр, һайса тарғалһан, томо бэетэй хашараг, гунан үхэрнүүдые олоор эльгээжэ, нэмэлтэ түлбэридэ горитойхоноор хүртэһэн ажахынууд яһала бии юм. Жэшээлбэл, Захааминай аймагай тушааһан малай 27 процентнь шэгнүүрээ хүсэһэн, үлэһэн байжа, бүхыдөө 124.622 түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаа.

Зарим аймагуудай үүсэлгэдэхэ залуу малай шэгнүүрые иимэ ехээр нэмээжэ, нэмэлтэ түлбэри абажа байхадань, ГОСТ-ын эрилтэдэ хүрэхэгүй, туранхай үхэр тушаадаг колхоз, совхозууд мүнөө хүрэтэроо бии байһаар. Бухыдэнь согсолон харахада, республикымнай ажахынуудай гүрэндэ эльгээһэн хашараг, гунан үхэрнүүдэй 20 процентнь хүндэ шэгнүүртэйгээр абтана. Харин үлдэгшэ малынь тус бүриин 350 килограммһаа доошо шэгнүүртэйгээр тушаагдана. Хэрбээ бухы малаа дундаа зэргээр 350 килограммда хүргэжэ тушаабал, ажахы бүхэн горитойхон нэмэлтэ түлбэридэ хүртэжэ, экономикоёо нилээд бэхижүүлхэ бэлэй.

Һүүлэй жэлнүүдтэ гүрэндэ тарган хонидые эльгээхэ гээшэ тон шухала болонхой. Ушарынь хадаа мүнөө ажахынуудай тушааһан хонидой тус бүриин шэгнүүр 34—36 килограммһаа дээшээнэгүй. Байгша ондо республикымнай колхоз, совхозууд бүхыдөө 440 мянган хони гүрэндэ ябуулхань. Тиимэһээ эгээл мүнөө ажахы бүхэндэ голодоһондо гаргагдаһан түлгэ, эхэ хонид, мүн эрьенүүд тусхай отара болгогдон бүридхэгдэжэ байна. Тэдэ колхоз, совхозууд эдэ һүрэг хонидоо һайн бэлшээридэ манажа тарғалуулбашье, гүрэндэ тушаахадаа, тус бүриинь шэгнүүрээ али зэргээр нэмээһые хараада абадаггүй юм. Энэ дутагдалһаа болошо, тушаагдаһан хонидойнь ехэнхи хуби бага шэгнүүртэйгээр абтана гээшэ. Саашадаа энэ дутагдалаа сүм усадхахын тула ажахынуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд гүрэндэ ябуулагдаха һүрэг хонидоо бухыдэнь нэгэн доро тушаангүй, һайса тарғалһан, шэгнүүрээ хүсэһэниинь шэлэжэ ябуулха зэргэтэй. Һүүлээрнь үлэһэн хонидыень хамтадхажа, нэгэ-хоёр отара болгоод, түргэн болзорто тарғалуулхыень дүршэлтэй хонишодто даалгахада зохисотой. Тиихэдээ энэ һүрэгөө жэгдэ тарғалуулхынь тула хонишодые урмашуулха тусхай нэмэлтэ түлбэри зохёожо тогтоохо һайн. Хэрбээ хонидоо нигэжэ хүшэлүүлжэ, тус бүриинь шэгнүүрые горитойхоноор дээшэлүүлээд гүрэндэ тушаабал, колхоз, совхозууд нилээд олзотохо зэргэтэй.

Намарай эхин — сентябрь һара харагдажа, тала дайдын шэмэтэ ногоон шарлан хагдаржа захалхань. Тиимэһээ ажахынууд гүрэндэ эльгээгдэхэ малаа һайн тэжээлээр шахан тарғалуулха хүдэлмэреэ мүнөөнһөө эхилжэ, байгша оной IV кварталда тарган мяха ехээр тушаахын тула малшан, мэргэжэлтэн бүхэн оролдохо болоно. Тиихэдэ гүрэнэй инспекцинүүд ба тэрэнэй хүдэлмэрилэгшэд колхоз, совхозуудай Эхэ орондоо тарган мал худалдахынь тула наринаар хинан шалгажа, шанарыень эрид дээшэлүүлжэ, дутагдалыень дары усадхаха уялгатай.

Л. ПЕТИНОВ,
республика дотор хүдөө ажахын продуктнуудые худалдан абаха ба шанарыень шалгаха гүрэнэй главна инспекторэй орлогшо.

КОММУНИСТНУУДАЙ ЭДЭБХИ ДЭЭШЭЛНЭ

«Ленинскэ партиин гэшүүнэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүрэхөөр ажаллана гээшэ гүб?» Мүнөө партийна документнүүдые һэлгэлгын ябажа байха үедэ Новгородско электровакуумна заводой парторганизацийн коммунист бүхэн бэедээ иимэ асуудал табина.

«Түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэл—эршэтэ ажалай жэл!», «Продукци ехээр, һайн шанартайгаар, бага гаргашатайгаар бүтээн гаргая!» — предприятиин коммунистнууд иимэ уряае түрүүлэн дэмжэһэн байна. Партиин гэшүүн, прессовщигууд Е. И. Шишкин, А. П. Серов гэгшэд Москвагай электровакуумна заводой хүдэлмэрилэгшэ Г. П. Арефьевагай үүсхэлые цехүүдтээ нэбтэрүүлээ һэн. Һарын хоёр үдэр алмагдаһан материал дээрэ хүдэлхэ гэһэн мүрысөө тэдэнэр үргэнөөр дэлгэрүүлжэ эхилээ. Тус заводой зуугаад электровакуумщик Е. И. Шишкин, А. П. Серов гэгшэдэй үүсхэлые дэмжэһэн байна.

Кинескопуудые олоорнь бүтээн гаргаха гэһэн үүсхэл заводто үргэнөөр дэлгэрээ. Экран хэгшэдэй КПСС-эй гэшүүн Л. В. Варфоломеевагай хүтэлбэрлдэг бригада энэ хэрэгтэ үльгэр жэшээ харуулһан байна.

Техническэ дэбжэлтын талаар залуу предприятиин хэхэ юумэн үшөөл ехэ. Инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, нэн түрүүн коммунистнууд энэ табан жэлэй туршада хэхэ зохёон байгуулхы ажалайнгаа түсэб таб байна. Мүнөө мастер, инженер, технолог, конструктор бүхэн техническэ дэбжэлтын талаар хэды шэнэ таяа предприятида оруулха байһанаа һайн мэдэнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: заводой радиогой редактор В. Люба гэгшэ комсомол-залуушуулай бригадын гэшүүд хөөрэлдэжэ байна. Зүүн гарһаа — А. Глушков, Л. Ар пова, Н. Васильева, Т. Николаева, Л. Варфоломеева. Зүүн гарай зураг дээрэ—түрүү коллективэй ажалай участок.

ТАСС-ай фотохроник

ҺУРАЛСАЛАЙ ШЭНЭ ЖЭЛ ЭХИЛБЭ

«БИШЫХАН ХҮН БЭРХЭ БАЙГЫШ!..»

РЕПОРТАЖ

Үгэнүүд хуушардаг гү? Хуурхашье гэжэ яахаб даа. Зүгөөр һурамхи гэхэ гү даа, али зарим үгэдэ бидэнэй шэхэн дадажа, гүнзэгы удхань мэдэрдэхэеэ болижо магад. Жэшээнь, «түрүүшын хонхо», «һүүлшын хонхо» гэһэн холбоо үгэнүүдтэ бидэ даданхайбди.

Табадшье жэл бури һургуулинуудта **һүүлшын хонхын**, али **түрүүшын хонхын** һайндэр болодог. Тиимэ һайндэрнүүд заншалта болонхойшье һаа, бидэнэй сэдьхэлдэ шэнэ шэнээр үзэгдэдэг, долгилуулдаг.

Үржын саада үдэр үргэн дэлхэйн Совет оронойгоо алишье буланда ээлжээтэ һуралсалай жэлэй эхилһые мэдүүлэн, түрүүшын хонхо жэнгинэбэ. Түрүүшын хонхын һайндэр адлирхуунууд байдаг ааб даа. Зүгөөр һургуули бүхэндэ өөрынхеэрээ үнгэрдэг.

Улаан-Үдын 2-дохи һургуулиин заншалта һайндэр үглөөнэй 9 сагта эхилжэ байгаа. Тэд юһэнһөө бүришье эртэ багшанар, һурагшад, түрэлхид суглараа.

Һургуулиин харша соо заншалта ёһоор һурагшад класс классаараа жагсаашоод байба. Зарим үхибүүд бүхэли зундаа уулзаагүй байгаа хаш, шанхаар мэндэшэлэлдэнэ, шууялдана...

Һургуулиин директор **Виталий Иванович Корытов** баяр ёһололой митинг нээбэ. Оркестр нэержэ, баярай хүгжэм холо хүрэтэр сууряатаба.

—Жэл бүри манда шэнэ һурагшад нэмэдэг. Мүнөөшье 10-ые дүүргэжэ гараһан нүхэдэймнай оронда ээлжээтэ багашуул ерээ. Жагсаалда орохыень урияа,—гэжэ директор дурадхаад:—Нэгэдэхи классууд, орогты!—гэбэ.

Нёдондо гурбадахи классуудые дүүргүүлһэн багшанар— Т. В. Продайвода Е. Г. Гуслякова хоёр 1-дэхи «А», «Б» классуудаа дахуулаад ерэжэ, жагсаалай магнайда байлгаа.

Удаань В. И. Корытов үхибүүдтэ, багшанарта, түрэлхидтэ хандажа, богонихон үгэ хэлээ. Нёдондохи һуралсалай жэлэй дүнгэй ёһоор, бүхы һурагшадай 99 процентнь амжалтатайгаар һуража гараа. Тэдэнэй 40 процентнь «дүрбэ» ба «таба» гэһэн сэгналтэтэй. Эхилһэн һуралсалай жэлдэ бүхы һурагшад һайн һуража, **нэгэшье хүн хоёрдохи жэлдээ нэгэ класста һууха ёһогүй** гэһэн зорилго табигдана.

Тиигээд һургуулиин комсомолой болон пионерэй эмхинүүдэй тугууд оруулагдаба. Бүхы һурагшад, багшанар, түрэлхид хүгжэмэй һуртэ аялга доро тугуудые угтаа.

Һургуулиин комсомолой эмхиин секретарь Л. Шоболова, пионерэй дружинын соведэй түрүүлэгшэ Маша Петрова, КПСС-эй Советскэ райкомой түлөөлэгшэ В. П. Князькина, һургуулиин шеф—Улаан-Үдын судна-бүтээлгын заводой комсомолой эмхиин секретарь Н. Инев, түрэлхидэй зүгһөө А. И. Павлова гэгшэд амаршалгын үгэ хэлээ. Тиихэдэ В. Н. Князькина 2-дохи һургуулиин эрхим багшанарай нэгэн болохо В. А. Андреевада **«Пионернүүдэй эдэбхитэйгээр хүдэлһэнэй түлөө»** гэһэн тэмдэг барюулаа.

Эгээл багашуулай зүгһөө 1-дэхи «А» классай һурагша **Витя Поделин** амаршалгын үгэ шүлэгөөр хэлээ:

Намарай һайхан
Наратай үдэр
Һургуулида орожо,
Һурагша болобот.
Бишыхан хүнүүд,
Бэрхэ байгыт,
Эрдэмдэ зорижо,
Эрхимээр һурыт!..

Витиин хэлээшые дабтан, бидэшье хүн бүхэндэнь иигэжэ захия:

—Бишыхан хүн, бэрхэ байгыш!..

Ц. ДОНДОГОИ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. 1-дэхи «А» классай һурагша түрүүшын хонхо үгэбэ. 2. Витя Поделин. 3. Түрүүшын хэшээл.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ШЭНЭ БАЙШАНДА ОРОБО

УТААТА. (Телефоноор абтаба). Сентябриин 1-нэй үглөөгүүр энэ нютагай хүн зон хүлгөөтэй байба. Һайндэрэйнхеэр хубсалһан эдир багахан хүбүүд, басагад, эндэхи совхозой хүдэлмэришэд болон үндэр наһатай үбгэд, хүгшэд һургуулиин байшан тээшэ субана. Уданшьегүй Далахай нютагһаа тусхай автомашина ерэжэ, һургуулиин һурагшад хойно хойноһоон һубарилдан буужа, һургуули тээшэ шэглэнэ.

Урдань эндэ эхин һургуули байһан юм. Тэрэниие дүүргэгшэд 14 километрэй зайда байдаг Санагын дунда һургуулида ошожо, һуралсалаа үргэлжэлүүлдэг байгаа. Харин мүнөө эндэ найман жэлэй һургуули нээгдэжэ, нютагай хүн зон, һурагшад ехэ баяртайнууд.

Үглөөнэй 9 час. Һургуулиин байшангай газаа һурагшадай баяр ёһололой линейкэ болобо. Тэрэниие һургуулиин директор **А. Б. Дашиев** нээхэ зуураа, иигэжэ тэмдэглээ:

—1973—1974 онуудай һуралсалай жэл эхилбэ. Табан жэлэй шиидхэхы ондо нютагтамнай найман жэлэй һургуули нээгдэбэ. Энэ ушар хадаа һурагшадай һуралсал болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри саашадань һайжаруулха хэрэгтэ тон ехэ удха шанартай болоно. Эндэ сугларһан бүхы хүнүүдые — түрэлхидые, багшанар болон һурагшадые һуралсалай шэнэ жэлэй эхилһэнтэй дашарамдуулан халуунаар амаршалаад, багшанарай ажалда ехэ амжалта, һурагшадые эрдэм номдо һайнаар һурахыень хүсэхэ байнаб.

Удаань совхозой дирекциин, партийна комитедэй болон профсоюзай рабочкомой зүгһөө ажахын парткомой секретарь Б. Д. Балданов үгэ хэлэбэ. «КПСС-эй Центральна Комитет, Совет правительство арадай гэгээрэл саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ тон ехэ анхарал табижа байдаг. «Юрэнхы эрдэмэй хүдөөгэй һургуулинуудай хүдэлмэриин эрхэ байдал һайжаруулха тухай» тогтоол энэ зундаа гараа һэн. Тэрэниие бэелүүлэн нютагтамнай найман жэлэй һургуули нээгдэбэ. Багшанар болон һурагшадые сентябриин 1-нэй һайндэртэй дашарамдуулан халуунаар амаршалаад, ажал хүдэлмэридэнь, һуралсалдань ехэ амжалта хүсэнэб» гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Һурагшадай, түрэлхидэй зүгһөө совхозой нэгэдэхи отделениие эрхилэгшэ **Д. Ж. Янжапов**, буряад хэлэ ба литературын багша **Х. О. Хартаева** гэгшэд һурагшадай линейкэ дээрэ үгэ хэлээ.

Утаата нютагта найман жэлэй һургуули нээхэ хэрэгтэ эндэхи совхозой, сомоной Соведэй гүйсэдкомой хүтэлбэрилэгшэд ехэ оролдолго гаргаа. Һургуулиин байшан богонихон болзорто һайнаар заһабарилагданхай. 60 һурагшын багтаамжатай гүрэнэй хамтын байра һаяын үдэрнүүдтэ тухеэрэгдэжэ дүүргэгдэхэнь. (Совхозой 2-дохи отделениин зарим һурагшад мүнөө дээрээ тусхай машинаар зөөгдэнэ). Байрын дэргэдэ столово нээгдэнхэй. **Һургуули болон хамтын байра һайн тухеэрэлгэнүүдээр гүйсэд хангагдаа. Шэнэ һургуулида хүдэлхэ багшанар ерэжэ, гэр байраар гүйсэд хангагдаа.**

Уданшьегүй һурагшадай **линейкэ дүүрэжэ, найман жэлэй шэнэ һургуулида түрүүшын хонхо жэнгирбэ. Һурагшад болон багшанар һаруулхан классуудта орожо, түрүүшын хэшээл эхилээ. Далахайн совхозой эдир үетэндэ эрхим һайнаар һурахыень хүсэе!**

МАНАЙ КОРР.

АМАР МЭНДЭ, ҺУРГУУЛИ!

Улаан-Үдын Железнодорожно районой 41-дэхи дунда һургуули. Һуралсалай жэлэй түрүүшын үдэр үнгэ бүриин баглаа сэсэгүүдые бариһан һурагшад, түрэлхид, мүн нэгэдэхи класста орохо балшар жаахан хүбүүд, басагад һургуули тээшээ үглөөнһөө субанад.

«Амар мэндэ, һургуули!» гэһэн үгэнүүд үүдэнэй тэг дунда үлгөөтэй байхань харагдана. Һургуулиин коридор, класс бүхэндэ аха классай һурагшад олоороо сугларанхай, амаралтынгаа үедэ хэнэй хаана амарһан, юу хэһэн тухай хөөдэлдэнэ.

Һургуулиин физкультурын

41-дэхи һургуулиие шефтээ абаһан ЛВРЗ-гэй аппаратна, инструментальна, шэрэм-шудхалгын цехүүдэй түлөөлэгшэд, түрэлхид, бүхы багшанар һуралсалай шэнэ жэлэй эхилһэндэ зорюулагдаһан линейкэ дээрэ байлсаа.

Һургуули соо ороходо, зал соо һуралсалай шэнэ жэлдэ зорюулагдаһан «Ходоо наран байг лэ!» гэһэн ханын газетэ гаргагданхай. Энэнь түрүүшынхеэ тус һургуулиин үүдэ татажа ороһон нэгэдэхи классай эдир багашуулда зорюулагдаһан дэрэһээ «Сентябриин нэгэнэй үдэрөөр шамайе, 41-дэхи һургуулишни халуун зүрхэнһөө амаршална!» гээд тэндэнь бэшээтэй байба.

Уданшьегүй һуралсалай жэлэй эхилһэндэ зорюулагдаһан баярай жагсаалай болоходо, һуралсалай талые даагша М. З. Хамагаева һурагшадаа эхилһэн шэнэ жэлээр амаршалаад, һуралсал, спортдо амжалта туйлахыень хүсэбэ. Пионернүүд Лена Дровосекова, Маша Палхаева, Саша Задевалов, Лена Хазова, Соня Кириллина гэгшэд ээлжээ ээлжээгээр шүлэгүүдые хэлэжэ, нэгэдэхи класста орогшодоо амаршалаа.

—Үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ манай һургуули дүүргэһэн һурагшадай заримаанинь Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай, Зүүн-Сибириин технологическа институдуудта, мүн оронойнгоо дээдэ һургуулинуудта эрхим һайнаар шалгалтануудаа үгэжэ, студентнүүд болобо. Аха нүхэдэйнгөө һайн һайхан заншал дагажа, эрхимээр һуралсажа, классһаа класста орожо ябахыетнай хүсэнэб,—гэжэ тус һургуулиин директор Н. П. Рыжова мэдүүлбэ.

Удаань арбадахи классай һурагша Таня Беляева нэгэдэхи класста орогшодтоо аха нүхэдөө дахажа, һайнаар һуралсажа ябахыень хүсөө. Дурасхаалай бэлэг арбадахи классай һурагшад барюулхань гэжэ соносхогдобо. Нэрьемэ альга ташалган доро балшар жаахан үхибүүдтэ тэдэнэр бэлэгүүдээ барюулжа, Александр Зимин сугларагшадай дундуур ябажа байгаад, түрүүшын хонхын дохёо жэнгирүүлнэ.

— Амар мэндэ, һургуули, баяртай манай саад! — гэжэ нэгэдэхи класста орохоёо ерэһэн Витя Орлов шангаар мэдүүлбэ.

Нэгэдэхи классай һурагшад болоһон Марина Калашникова, Лена Маркова гэгшэд шүлэгүүдые сээжээр хэлэжэ, һурагшад, багшанар, түрэлхидөө баясуулна, энеэлгэнэ. Түрүүшынхеэ һургуулида ерэһэн эдэнэр баглаа сэсэгүүдээ аха классай һурагшадта, багшанарта, түрэлхидтөө, айлшадтаа нэрьемэ альга ташалган доро барьһанай һүүлээр багшанараа дахан класс класстаа тараа һэн.

Энэ жэлэй һуралсалай жэлдэ тус һургуулида зуу гаран багашуул ерэжэ, нэгэдэхи классуудта ороһон байна.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һурагшад һургуулидаа ошожо ябана.

Авторай фото.

ХАРА-ШЭБЭРТЭ

Яруунын аймагай Хара-Шэбэр гэжэ нютагта «Улаан-Туяа» гэжэ мал шахадаг совхоз эмхидхэгдэһэн юм. Тэндэ анхандаа 1918 ондо «Улаан гэр» гэжэ нэрэшэһэн эхин һургуули тогтоо бэлэй. 1968 ондо тэрэ һургуулида 50 жэл хүсөө.

Харин 1973—1974 онуудай һуралсалай жэлдэ хара-шэбэрэйхидэй үхибүүд Мужыха ошохоёо болижо, найман жэлэй болгогдоһон өөрынгөө һургуулида һурахань.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

ДУНДА БОЛГОГДОО

Хэжэнгын аймагай Вознесеновка һууринда анхандаа эхин һургуули байһан юм. Нёдондо засагай дээдын зургаанай тогтоолоор тэндэ найман жэлэй һургуули болгогдоо һэн. Харин мүнөө жэлдэ дунда һургуули болгогдобо.

Вознесеновка һууринда дунда һургуулитай болохыень угтуулан, 730 хүнэй һууритай шэнэ байшан баригдаа. Һаяхан, сентябриин нэгэнэй үглөөгүүр һурагшад, багшанар, нютагай зон һургуулиин шэнэ байшанай газаа сугларжа, һуралсалай шэнэ жэлэй эхилһэнэй баяр болоо. Директор, РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша Т. Я. Шинкарева митинг нээжэ, баярай үгэ хэлэбэ.

Һургуулиин завуч В. В. Гальченко, үгэ хэлэһэн бусад нүхэд Эхэ оронойнгоо этигэл найдабариие дүүргэжэ, эрхимээр һурахыень эдиршүүлдэ захяа.

Доржо Банзаровай нэрэмжэтэ БГПИ дүүргэһэн дүрбэн залуу багша физикэ, математика, биологи заажа, шэнэ һургуулида ажалайнгаа намтар эхилхэнь.

А. БАГАЕВА,
аймногой инспектор.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

АЖАЛШАДАЙ ЗАХИЛААР

Улаан-Үдэ хотын революциин талмай дээрэхи «Одон» ателье эрэшүүл болон эхэнэрнүүдэй үмдэхэ хубсаһа оёлгоор мэргэжэнхэй. Энэ хубсаһа оюулхаяа ерэгшэд эндэ үглөөнэй 11 саһаа үдэшын 9 час болотор ямаршье сагта, үбэл, зун, хабар, намар гэлтэгүй ерэдэг байдаг.

Энэ ательедэхи хэдэн цехүүдтэ эрэшүүлэй, эхэнэрэй гадар хубсаһан, үмдэнүүд, оёлгоһоо гадна, гэрэй элдэб зүйлнүүд эсхэгдэн оёгдоно. Ажалшадһаа захил абажа, элдэб хубсаһа оёхо түсэбэй ехэшье һаань, ательегэй коллектив тэрээнээ дүүргэхэ талаар бүхы хүсэ шадалаа гаргажа байдаг. Тэрээнэй ашаар байгша оной долоон һарынгаа түсэбые ательегэй коллектив дүүргэжэ байгаа. Ажалшадай захил саг соонь дүүргэхэ, тэрэ дэшэлэн, һара, квартал бүхэнэй даабари дүүргэхэ хэрэгтэ нилээд түбэг бэрхэшээл ушардаг байна. Энээнэй гол шалтагааниинь гэхэдэ, хамта хубсаһа оёлгоор ательедэ үгтэһэн бүхы түсэб саг соонь дүүргэхэ хэрэгтэй.

Жэшээ болгон эрэшүүлэй гадар хубсаһа оёдог бригадынхидай ажал хүдэлмэри хараад үзэе. Бригадые даагша Тамара Михайловна Корнеева оёдолдо олон жэл хүдэлжэ, баян дүй дүршэлтэй оёдолшон болонхой. Оёдолшодой бригадираар хүдэлжэ эхилһээр 5 жэл шахуу боложо байна. Тамара Михайловна бригадынгаа бүхы ажал шадамараар эмхидхэхэ зуураа, өөрөөшье бэрхээр ажаллажа, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө саг үргэлжэ жэшээ харуулжа байдаг. Бригадые даагша үдэр бүриингөө даабари 150—160 процент эрхим шанартайгаар дүүргэнэ.

Бригадын гэшүүдэй дундаһаа абьяастай бэрхэ оёдолшод урган гарана. Жэшээнь, Елизавета Ильинична Баирова абаад үзэе. Энэ эхэнэр олон жэл хүдэлжэ, бэрхэ мастерай тоодо орохоһоо гадна, коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ, зэргэдэ хүртөө. Бэрхэ мастернуудай туһаламжаар түрүү оёдолшодой тоодо орожо байһан залуушуулшье энэ бригадада үсөөн бэшэ бии.

Эхэнэрнүүдэй гадар хубсаһа оёгшодой бригадада хүдэлдэг урагшаа һанаатай, бэрхэ оёдолшодые тоолохо болоо һаа, нилээд олон. Бригадые даагша Людмила Васильевна Лебедева шэнэ тушаалдаа хүдэлжэ эхилһээр һаянай гэбэшье, шадамар эмхидхэгшэдэй нэгэн болонхой. Людмила Васильевна урдань мастераар хүдэлжэ байхадаа, оёдолой бүхы эрилтэ шадамар бэрхээр дүүргэжэ һураһан юм. Энэ баян дүршэлынь сугтаа хүдэлдэг нүхэдтэнь һайн һургаал болоожо үгэнэ. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн энэ шадамар эмхидхэгшэ өөрынгөө даадаг участогые улам һайнаар ударидаха хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа, дүй дүршэлөө зорюулхые оролдоно. Энэ бригадада дүй дүршэлөөр баян, бэрхэ оёдолшодшье үсөөн бэшэ бии. Тэдээнэй тоодо үнинэй мастер Надежда Петровна Щербакова, Мария Алексеевна Потапова, Агафия Изотовна Алексеева болон бусадые нэрлэмээр. Эдэнэр булта эрхим ажалайнгаа түлөө коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Эрэшүүл болон эхэнэрнүүдэй гадар хубсаһа оюулхаһаа гадна, үмдэнүүдые оюулхаяа ерэгшэд ательедэ мүн лэ олон байдаг. Энэ цех һая эмхидхэгдэһэншье һаа, хүнүүдэй захил саг соонь, һайнаар дүүргэхэ талаар ехэ ажал хэдэг болоо. Шадамар мастернууд шалгаран гаража эхилбэ. Эдээнэй тоодо Антонида Григорьевна Арефьева, залуу басаган Людмила Троценко болон бусадые нэрлэмээр. Эндэхи бэрхэ оёдолшод хүнүүдэй һанаанда таатай, һүүлшын эрилтын ёһоор захилнуудыень дүүргэхые оролдоно.

4 хүнһөө бүридэһэн арһа элдэдэг цехэйхид абаһан захилнуудаа саг соонь, һайн шанартайгаар дүүргэхые оролдожо байдаг. Тэрээнэйнь ашаар арһан дэгэлнүүдые шэнээр оёхо, заһаха түсэбынь саг үргэлжэ үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Эндэхи бэрхэ оёдолшоной тоодо үнинэй мастер Вера Афанасьевна Казазаевагай нэрые дуурдамаар.

Хубсаһа оёлгодо мастернуудһаа гадна, эсхэгшэдэйшье үүргэ ехэ байдаг. Эдэнэрэй зариманиинь бэрхэ оёдолшод-мастернуудай дундаһаа дэбжүүлэгдэһэн.

Эрэшүүлэй гадар хубсаһа оёгшодой бригадада хүдэлдэг эсхэгшэд захил һайнаар дүүргэһэнэйнгээ түлөө ажалшадай зүгһөө нэгэнтэ бэшэ баясхаланда хүртэдэг байна. Тэдээнэй тоодо Полина Андреевна Макковеева, Адемия Ивановна Степанова гэгшэдые нэрлэмээр. Эсхэгшэд хүн зонһоо захил абаха түсэбөө 200 гаран процент дүүргэжэ байдаг.

Эхэнэрнүүдэй гадар хубсаһа оёгшодой бригадада мүн лэ бэрхэ эсхэгшэд ажалладаг. Тэдээнэй нэгэн Галина Михайловна Клочкова тухай ажалшад нэгэнтэ бэшэ магтаалай үгэнүүдые хэлэдэг. Галина Михайловна оёдолшо-мастераар олон жэлдэ хүдэлжэ, ехэ мэргэжэлтэй болоһон. Энэ мэргэжэлынь хубсаһа эсхэлгэдэншье ехэ туһа болоожо үгэнэ. Дүршэлтэй эсхэгшэ Александра Петровна Данилова хүнүүдэй захил һайнаар дүүргэһэнэйнгөө түлөө мүн лэ саг үргэлжэ магтаалда хүртэжэ байдаг.

И. БАЛЬДИРОВ.

Танилсагты: ШЭНЭ ЗОХЁОЛНУУД

„Байгал" журналай дүрбэдэхи номер тухай

«Байгал» журналай дүрбэдэхи номер буряад хэлэн дээрэ барлагдан хэблэгдэжэ, уншагшадай дунда тараагдаба.

Энэ номерой түрүүшын хуудаһа иранабди. Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй гайхамшаг ойтой, тэрэниие Октябриин Революциин орденоор шагнагдаһантайнь дашарамдуулан, Буряад оронолой хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигенци болон бүхы ажалшадта КПСС-эй Центральна Комитедэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй эльгээһэн амаршалга, РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй амаршалга, Буряадай АССР-ые Октябриин Революциин орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ эндэ толилогдобо.

Африкан Бальбуровай «Арбан хоёр һара» гэһэн шэнэ туужын үргэлжэлэл хэблэгдэбэ.

Табин жэлэй туршада Буряад орондо болоһон ехэ хүгжэлтэ тухай уран гоёор хэлэхэ гээшэмнай хүшэршэг аа даа. Зүгөөр Африкан Бальбуров һонин түхэл маяг оложо, элдэб он жэлнүүдэй арбан хоёр һарын туршада болоһон үйлэ ушарнууд тухай хөөрэнэ.

Африкан Бальбуров республика соогуураа нилээд ябаһан, баатарлиг, ажалша бэрхэ хүнүүдтэй уулзаһан, ажал хэрэгүүдээрнь ходо һонирходог байна. Тиимэһээ уран зохёолшо Буряад ороноо, тэрэнэй аймагуудые, ажахынуудые яһала һайн мэдэхэ байна бшуу.

«Арбан хоёр һара» гэһэн баримтата энэ туужа нилээд һонирхолтой.

Поэт Чимит Цыдендамбаевай зохёолнуудые гансашье манай республика дотор бэшэ, бүхы орон дотор уншаһан байха. Тэрэнэй бэшэһэн «Банзарай хүбүүн Доржо» гэжэ роман, «Соном Гармаев» гэжэ гайхамшаг поэмань уншагшадай, шүүмжэлэгшэдэй магтаалда хүртэһөөр үнинэй.

Мүнөө энэ номерто Чимит Цыдендамбаевай «Тэнгэри газар хоёр» гэжэ шэнэ поэмэһээнь хэдэн бүлэгүүд толилогдобо. Философско гүн удхатай мүрнүүдые эндэ уншанабди.

Газар ехэ дэлхэйдэ
Гансашье амиды үрэһэхэн
Амилхажа номитон байгаа
һаа—
Алибаа баялигай эхэ
гээшэл!
Ногоон зулаяа бадаруулжа,
Номин дэлхэйе
гэрэлтүүлһэн
Талханай эхэ — ороо һон
Танай урда һүгэдэнэлби.

Буряад оронойгмнай суута хүбүүн, Советскэ Союзай Герой, генерал-майор Илья Васильевич Балдынов тухай Ленинград хотын уран зохёолшо, журналист Виктор Комяковой бэшэһэн баримтата туужын түгэсхэлые энэ номерто уншанабди.

«Одессын түрүүшын комендант» гэжэ бүлэг илангаяа һонирхолтой. «Николаев хотын түлөө байлдаанда гвардиин полковник Балдынов дайсанай түгэс тухеэрэлгэтэй бэхижүүлгэ сүмэ сохин оролгые шадамараар ударидаһан байна... Одессэ хотын түлөө байлдаанда тэрэ эрэлхэг зүрхэтэй, шадамар бэрхэ командир байһанаа гэршэлэн харуулаа...» — гэжэ И. В. Балдыновай сэрэгэй намтар соо уншанабди. Үнэхөөрөөшье, Одессэ хотые И. В. Балдыновай дивизи эрэлхэг зоригтойгоор сүлөөлэн абажа, тэрэ хотын академическэ оперо болон баледэй театрай ордониие немецүүдэй тэһэлхэ гэжэ байтар, аршалан абаһан байха юм.

Журналай хуудаһа саашань иранабди. Түүхын эрдэмэй кандидат Б. Митупов, журналист К. Карнышев хоёрой бэшэһэн «Аша туһыень мартахагүйбди» гэжэ очерк соо Буряад орондо социализм байгуулха хэрэгтэ шеф ёһоной туһаламжа үзүүлһэн Москвагай ажалшад, Моссоведэй гаргаһан тогтоол тухай уншагшад мэдэнэ ёһотой.

«Манай республикые шефтээ абалгада эдэбхитэйгээр хабаадалсаагүй нэгэшье эмхи зургаан гэжэ Моссоведтэ байгаагүй һэн. Элүүрые хамгаалгын таһаг, «Мосавтотранс» баһал тодорхой хубитаяа оруулаа...»

«...Богонихон болзорой туршада Моссоведэй нэрэмжэтэ ажахын тоосоото 50 бригада Дээдэ-Үдэдэ байгуулагдаа һэн. Энэ хүдэлөөн баһа хүдөө нютагуудташье дэлгэрээ. Хахад һара үнгэрхэдэ, ажахын тоосоото бригаданууд аяар 190 болоод байгаа бэлэй».

Иимэ мүрнүүдые энэ очерк соо уншанабди. Үнэхөөрөөшье, Москва хотын хүдэлмэришэдэй түлөөлэгшэд Буряад орондомнай ерэжэ, промышленна предприятинуудые барилсаһан, манай мэргэжэлтэдые һургалсаһан байна бшуу. Москва хотынхидай энэ ехэ туһаламжые буряад арад хэзээдэшье мартахагүй.

«Байгал» журналда һүүлэй үедэ очеркнууд яһала толилогдодог болоожо байна. Зэдын аймагай «Мир» колхозой түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Дондок Юможапович Цыбикжапов тухай журналист Ц. Субановай бэшэһэн «Колхозой түрүүлэгшэ» гэжэ очерк эндэ үгтөө.

«Шэнжэлэл, шүүмжэлэл» гэһэн гаршаг доро «Доржо Банзаровай баһа нэгэ бэшэг» гэжэ материал толилогдобо. 1849 ондо Хитад орон ошохо экспедици Петербургда эмхидхэгдэжэ эхилээ. Тэрэ экспедицидэ оруулыт гэһэн гуйлтатайгаар Доржо Банзаров эрдэмтэ П. С. Савельевтэ бэшэг бэшэһэн байна. «Ородой түлөөлэлгөөр Пекин ошоходоо, эрдэм ухаанай, ондоогоор хэлэбэл, географиин, илангаяа, арад зоной байдал һуудал шэнжэлхэ талаар балай ехэ юумэ хэжэрхихэб гэжэ ама гараха аргамгүй, энээн тухай бодоно аабзат! Та, географиин бүлгэмэй гэшүүн, энэ минии аяншалгаһаа үрэ дүн гараха гэжэ тухайлаа һаа, эрдэм ухаанай түлөө оролдохо бээзэт гэжэ һанаха байнаб».

Теэд хаанта засагай хатуу үе сагта ажаһууһан Доржо Банзаров Хитад орон ошожо, эрдэмтын шэнжэлгэ хэжэ шадаагүй. Арсаһан харюу бэшэг тэрэ абаа.

«Байгал» журналай дүрбэдэхи номер соо ороһон зохёолнууд дан томонууд болошоо гү гэжэ һанагдана. Хоёр туужа, нэгэ поэмэһээ бүлэгүүд, хоёр очерк. Хойшодоо журналай редакциин хүдэлмэрилэгшэд энээн тухай бодожо үзэхэ бэзэ.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

ТЯНЬ-ШАНИИН СЭНХИР СУБАД

Тянь-Шань хадын (Киргизэй ССР) энгэртэ, далайн нюруунаа 1600 метр үндэртэ Иссык-Куль нуур оршодог. Зүүн тээһээ баруулжаа тэрэ 178 километртэ үргэлжэлдэг, үргэнииинь — 60 километр. Байгаалиин энэ үзэсхэлэн һайхан газарта агаарынь тунгалаг сэбэр, аршаан булагууд бурьялан урдадаг, элдэб үбшэнүүдые аргалха шабар эндэ бии. 1972 ондо Иссык-Кулиин ажалшадай депутадуудай областной Совет эндэ курорт бариха проектые зүбшэн хэлсэһэн байна. Тэрэ проектын ёһоор, 15—20 жэлэй туршада курорт баригдаха юм. Курортно-эмнэлгын гурбан томо комплекс баригдажа нэгэн доро 200 мянган хүн амарха байна.

Иссык-Куль нуур шадарай амнтад, ургамалнууд гүрэнэй хиналта доро абтаһан. Уһанайнь сэбэрые сахиха талаар биологическа станци ажал ябуулна. Нуур дээрэ катер, теплоход болон шэнгэн түлишөөр хүдэлгэдэдэг самоходно танкернуудай тамаралга хоригдонхой. Ганса һүүлэй хоёр жэлэй туршада нуурай эрьедэ элдэб янзын 600 мянган модон таригдаа, зургаа мянган гектар талмай газарта модон һуулгагдаа.

Энэ жэлдэ үндэр хадын нуурай эрьедэ 140 мянган хүн амарха юм. Арбан жэлэй үнгэрхэдэ, 1,5 миллион хүн эндэ амардаг болохо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Иссык-Кулиин эрьедэ «Солнечный» гэжэ шэнэ пансионат нээгдээ. Эндэ физическэ приборнуудые бүтээдэг Фрунзиин заводой хүдэлмэришэд болон алба хаагшад амарна. Энэ жэлдэ 1200 хүн амарха юм.

АПН-эй фото.

Дамба ЖАЛСАРАЕВ, Буряадай АССР-эй арадай поэт

БУРЯАД АЯЛГАНУУД

Залуушуулай һанаа бодол
Залан урагшаа шуумайна.
Наһажаалтанай һанаа бодол
Намдуу гэдэргээ дугшана.

***

Харгын хатууе хаба соогоо дабажа,
Хадын манан оройдо дүтэлхэ бүри
Хаяа тээшэнь — хэды тэрэ
холошьег! —
Хараха дуран улам бүри хүрэнги:
Ямаршье һаа, энэ үндэр замнай
Яһала барагаар эхилээ хаям
тэндэһээ.

***

Хоёр хүлөө холгоогоогүйдөө,
Хүлэг бэшэ морндуудаа
Хүсэд сэгнэнэгүйлди.
Юрэ хооһон ябаагүйдөө,
Юрын хара хилээмээ
Хүсэд сэгнэнэгүйлди.
Аюул зоболон үзөөгүйдөө,
Амиды ябаһан жаргалаа
Хүсэд сэгнэнэгүйлди.

***

Үхибүүд байхадаа түрүүшынхиэ
Үбһэ сабшахадамнай,
Үеын басагад бидэниие
Эрэшүүл гэжэ нэрлээ һэн.
Эрэшүүл болоод байхадаа,
Эдирхэхэ хүхихэдэмнай,
Үхибүүд гэжэ бидэниие
Үеын эхэнэрнүүд нэрлэнэл.

***

Алтан дэлхэйн дүрбэн зүг
Аян замда дууданал.
Түхэреэн дэлхэйн дүрбэн саг
Дүрөөһөөмнай татахаданал.

***

Холын хари газарта
Хохирхо ядахагүй гэбэл,
Нютагтамнай хүрэһэн аяншанние
Нюргаараа бэшэ,
Нюураара һайханаар угтаел.

***

Элдэб олон аяншадые
Энэ харгы хараал даа!
Хабатай сэхэ ябатараа,
Хадуурһан зариман байха,
Тархяа эрьесэ табилуулаад,
Тарайһан зариман байха,
Тэбдэжэ морёо даяжархёод,
Тэхэриһэн зариман байха...
Яаралгүйхэнөөр хатаруулаад,
Ябагалхадаад, гэшхүүлээд,
Хүсэһэн холо газартаа
Хүрэһэн хүнүүд байха.
— Аяншан, ганзагаш яагаа
хобшогорхон бэ?
— Алга хооһон юм даа тэрэмни.
— Замдаа яажа ябаха юмшн теэд?
— Зон баян даа — туһална бэзэ.
— Аяншан, ганзагаш яагаа тэрэ
тэнзэгэр бэ?
— Али болохо юумээр дүүрэнгил.
— Хүндэ бэшэ юм гү холын замда?
—Хүн зонтой хубаалдана бэзэб.

***

Хоёр хүн уулзаба гэхэ харгыда.
Холоһоо ябагаар алхяа нэгэнниинь.
Хойноһоонь улаан тооһо бурьюулан,
хазаар морёор хүсэбэ ха нүгөөдэнь.
«Ямар хүндэ харгы гээшэб!» — гээд
Ябаганиинь хүлһөө аршан дууһарба.
«Яһала һайн харгы ха юм!» — гээд
Ябууд зууруаа моритойнь харюусаба...
Үнихэнэй ябаган моритой хоёр
Үгэеэ хүсэд ойлголсодоггүй ха.

***

Үргэн дэлхэйн хаанаш ябабал,
Үгэнүүдэйнгээ нөөсые
Холош бэшэ, дүтэш бэшэ баряарай.
Элдэб ямарш зонтой золгобол,
Энээхэн хара толгойгоо
Дээрэш бэшэ, дорош бэшэ баряарай.

***

Хүсэһэн газартаа хүрэхэ гэбэл,
Хүбшын хүшэр харгыда
Хүлэгөө, хүбүүн, бү яаруулыш.
Хүндэтэй найдалтай ябаха гэбэл,
Хүн зоной дунда
Хэлээ, хүбүүн, бү яаруулыш.

***

Харыт энэ, үгэ — морин шэнгил:
Хатарна-жороолно, гүйлгэнэ-
гэшхэлнэл...
Халаг даа, үгэ-морёо заримдаа
Хайша хэрэг, хэрэггүйдэ хүлгэнэлди
даа.

***

Үгэ-моринной ябадал олоя:
Үнэгэн жороо, дэншээ хатар.
Ульгам түргэн, хашан удаан...
Алиниинь теэд шэлэмээр юм даа?

***

Хүнэй үгэ
Хүлэг шэнги хурдан —
Хүүен ошобол, —
Хүсэгдэхэгүй хэндэмнайш.

***

Байраһаа гүйһэн мориндо
Балай ехээр бү найда.
Гоё гоёор хэлэһэн хүндэ
Горндон ехээр бү этигэ.

***

Хэлэхэдээ — бэрхэл байнал
Хэхэдээ — ямархамшн даа?

***

Хэды һайханаар харагдаашье

***

Хэмэл юм гү, ангай юм гү —
Хиниин хажууда илгаруулха

***

Сэбэр гоёор хэлээшье һаа, эл
Сэсэн юм гү, бэшэ юм гү —
Цитатын саанаһаа элирүүлхэ
гээшэнь

***

Үһэндөө дарагдаһан тархи
Мүнөө һайхан гүүлэнэ ха.
Үһөө хюһагдаһан тархи
Үглөө һайхашаагдахань лэ ха.
Үһэн, хубсаһан... Моодомнай
Уларил шэнгеэр хубилдаг.
Теэд зан абаримнайл
Тэрээнтэй бү худхалдаг.

***

Оодорон ябаһан моодотой
Урилдааха гэжэ,
Урдананигаа тулга дүрөөгөө
Ута, богони болгосогообол.
Урагшаа ябагдахагүйл ха.

***

Хараһан лэ юумэ тухайгаа
Ханхинаса дууладаг гэжэ
Хэн нэгэн буряадууд тухай
Хэлэһэн гэхэ ёгтолон.
Буруу, зүб хэлэһэн тухайнь
Буляалдажа яахамнайб.
Хараагүй юумэ тухайгаа
Хамаагүйгөөр дууланхаар.
Хараһан тухайгаа дуулаашань,
Харин, дээрэ бэшэ юм гү?!

***

Сай ехээр уудаг гэнэ гү манш
Сайлалгамнай теэд —
хөөрэлдөөнэй хүд
Үбэлэй үдэшэдэл, ута байг лэ
хөөрэ
Үүр сайлгандал, урин налагай
байгу

(Үргэлжэлэл. Эхиниинь августын 30—31-нэй номернуудта).

(Үргэлжэлэлынь хожом гарах

Уласхоорондын шэнжэлэл

ЕВРОПОДО—ЭБ НАЙРАМДАЛ, АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛ

Европодо аюулгүй байдал тогтоохо, харилсан ажаллалга бэелүүлхэ талаар зүблөөнэй Женевэдэ эхилһэн хоёрдохи шата үнгэрһэн неделидэ болоһон уласхоорондын шухала событинуудай дунда онсо һонирхол татана. Эндэ августын 29-дэ зүблөөнэй координационно комитет хүдэлжэ эхилээ, харин сентябриин 18-да түгэсхэлэй документнүүдэй проектнүүдые зохёохын тулада гурбан комисси сутларха байна. Эдэ документнүүдынь нийтэевропын үргэн хуралдаанай гурбадахи, түгэсхэлэй шатада хабаадагшадай үзэмжэдэ, тэдэнэй баталалжада табигдаха байна. Социалис гүрэнүүд тэрээниие байгша оной һүүл болотор гүрэнние толгойлогшонорой хабаадалтатайгаар дээдэ хэмжээндэ үнгэргэхые дурадхана.

Женевэдэ эхилһэн зүблөөнэй энэ шатые үлүүсэ сэгнэхэнь бэрхэтэй. Зүблөөндэ хабаададаг 35 оронуудта тааража, мүн тэдэнэй аша туһые, бүхыдөө Европодо бата бэхи эб найрамдалай, аюулгүй байдалай аша туһые хараада абажа, таараха шиидхэбэринүүдые бэлдэхын тулада бүхы гүрэнүүд эгээн ехэ хүсэлэл оролдолго гаргаха ёһотой. Зарим хараа бодомжынгоо ондо ондоо байгаашье һаа, тогтууритай, удаан сагай эб найрамдал Европодо тогтоохо гэһэн гол зорилгоёо туйлахын тулада бүхы делегацинуудай бодото байдалые хараада абажа, амгалан тайбанда эрмэлзэн, харилсан ажаллалгын ёһо гурим баримталаа гээшэ һаань, һайн үрэ дүнгүүдые туйлажа болоно гэжэ июлиин эхеэр Хельсинкидэ амжалтатайгаар үнгэрһэн зүблөөнэй түрүүшын шата харуулна. Энэ зорилго үнэхөөрөө түүхэтэ зорилго болоно. Мүнөө Европодо боложо байһан үйлэ хэрэгүүд бүхы дэлхэй дээрэхи байдалда айхабтар ехээр нүлөөлнэ ха юм. Европын оронуудай хоорондохи харилсаае үндэһөөрнь шэнэдхэн хубилгахын, мүн зүблөөнэй амжалтатайгаар ажаллахын, тэрэнэй ашаүрэ ехэтэйгээр дүүрэхын тулада найдамтай үндэһэ һуури бии болонхой. Хамагай түрүүндэ энэ юун бэ гэхэдэ, Советскэ Союзай, тэрэшэлэн ГДР, Венгри, Болгари, Польшо болон Чехословакиин Хельсинки эльгээһэн документнүүдэй проектнүүд болоно. «Европодохи аюулгүй байдалай үндэһэ һууринууд ба Европодо гүрэнүүд хоорондын харилсаанай ёһо гурим тухай генеральна деклараци» совет проект тэдээн соо гол шухаланьбайһаниинь маргалтагүй. Тиин Европын үргэн олониитэ энэ документдэ үндэр сэгнэлтэ үгэжэ, совет дурадхалые һайшаан дэмжэһэн байна.

СССР-эй болон аха дүү социалис оронуудай эб найрамдалда эрмэлзэһэн оролдосотой ба эдэбхитэй политикын ашаар үнгэргэгдэхэ болоһон нийтэевропын үргэн хуралдаан Европын болон бүхы дэлхэйн арадуудые шэнэ дайнай аюулһаа абарха, мүнөөнэй ба ерээдүйн үетэндэ амгалан тайбанаар ажаһууха эрхэ байдал хангаха гэһэн шухалын шухала асуудал шиидхэхэ ябадалда үргэн арга боломжо нээжэ үгэнэ гэжэ эб найрамдалда эрмэлзэдэг бүхы хүнүүд тоолоно.

ШУХАЛА ХЭЛСЭЭН

Урда Азиин хуби заяанда тон ехэ удха шанартай инди-пакистанай хэлсээндэ августын 28-да Делидэ гар табигдаба. Тиин тэрэ Инди, Пакистан болон Бангладешэй хоорондохи харилсаануудые зохилдуулан шиидхэхэ, мүн 1971 оной сэрэгэй зүрилдөөнэй һүүлдэ үлэһэн зарим орёо, хурса асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ шэнэ алхам болоно үгэнэ. Жэшээлхэдэ, Пакистанай 94 мянган плендэ абтаһан сэрэгэй хүнүүд болон Индиин эрхэтэдые, мүн Пакистанай 200 мянган бенгалецуудай, Бангладешһээ Пакистан ошохые хүсэһэн 260 мянга тухай хүнүүдэй нютагаа урилалга тухай хэлсээнүүд туйлагдаа. Энээнэй бата бэхи эб найрамдал тогтоолгодо, хүргэ ёһоор эбтэй зетэйгээр ажаһууха ба Урда Азиин гурбан гүрэнүүдэй хоорондо харилсан ажаллаха хэрэгтэ туһалха байһаниинь маргашагүй.

Иигэжэ үгэеэ ойлголсохо ябадал туйлаха хэрэгтэ Бангладеш гэдэг Арадай Республикын шухала оруулалтые олохон оронуудай хэблэл тэмдэглэнэ. Залуу республика, тусхайтаар эдэ хэлсээнүүдтэ хабаадалсаагүйшье һаа, гурбадахи тала боложо, тэрээндэ хабаадалсаһан шэнги үүргэ дүүргээ. Индиин болон Пакистанай делегацинуудые толгойлогшод Бангладешэй ашатай туһатай хараа шэглэлые, тус гүрэнэй премьер министр Муджибур Рахманай бодото байдалые зүбөөр ойлгожо, һайн һайхан хүсэлэл оролдолго гаргаһыень үндэрөөр сэгнээ.

Уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха хэрэгтэ туйлагдаһан бодото алхамууд, мүн Азида болоһон горитой хубилалтанууд: вьетнам арадай түүхэтэ илалта, Камбоджые америкынхидэй бомбодохоёо болиһон ябадал, Лаосто национальна үгэеэ ойлголсолго туйлаха талаар абтаһан хэмжээнүүд инди-пакистанай хэлсээндэ тон һайнаар нүлөөлөө.

Тиин эдэ бүгэдэ хоорондохи харилсаагаа эб найрамдалай, эбэй ёһоор зэргэ оршон байлгын, бэе бэеынгээ дулдыданги бэшэ байдалда хүндэтэйгөөр хандадаг, дотоодынгоо хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй, мүн баһа адли тэгшэ, хэн хэндэншье ашатай туһатай харилсан ажаллалгын ёһо гурим баримталжа, хоорондохи харилсаагаа тогтоохо бодото арга боломжо Азиин арадуудай үмэнэ нээжэ үгэнэ.

Тиимэһээ инди-пакистанай хэлсээн Азида эб найрамдал болон аюулгүй байдал хүгжөөхэ хэрэгтэ эрхим һайн оруулалта болоһониинь маргашагүй.

НЮУСА УГЭСӨӨН ЭЛИРҮҮЛЭГДЭБЭ

Израиль, ЮАР, Португали болон баруунай зарим оронууд Гвинейн правительствые унагааха зорилгоор нюуса үгэсөө бэлдэжэ байгаа гэжэ Президент Секу Туре ниислэл хото Конакрида демократическа партиин конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Мүн баһа Секу Туре тэгшые алаха гэһэн заабари үгэжэ, американ эхэнэр Патрисия Морлей гэгшын правительствада эсэргүү этгээдүүдтэ эльгээһэн элидхэл конференцидэ хабаадагшадта уншажа үгөө. Урбалтын урагшатайгаар бэелүүлэгдээ гээшэ һаа, баруунай партнёрнууд нюусаар үгэсөө хэгшэдтэ ехэ туһа хүргэхые найдуулаа. Харин үгэсөө хэгшэд ээлжээндээ, тэдээнтэй «политическэ хэлсээ» баталжа, шэнэ ёһоной колонизаторнуудта тааража политика үнгэргэдэг байхые уялгалха ёһотой байгаа.

Гвинейдэ урагшагүйдэһэн энэ үгэсөөн хадаа Африка түбиин хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр империалистнуудай ябуулдаг һүйдхэлэй ба үргэн ехэ харата ябуулгануудай нэгэл хубинь болоно гэжэ Африкын оронуудай хэблэл онсолон тэмдэглэнэ. Залуу гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсадаг, тэдээниие һуларуулха һүйдхэлэй хүдэлмэри ябуулдаг байһанайнь түлөө баруунай гүрэнүүдые гэмнэжэ, Сьерра-Леоне, Дагомейн, Чадай, Бурундиин, Замбиин, Танзаниин, Угандын болон бусад оронуудай президентнэр энэ жэлдэ мэдүүлгэнүүдые хэһэн байна. Мүн баһа уласхоорондын монополинуудай зүгһөө африканска республиканудта эсэргүү экономическа һүйдхэл хэдэг ушарнууд олошорһон байха юм. «Бүхы Африка дээрэ национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе таһалдуулха зорилготой үргэн ехэ империалис үгэсөөнүүдтэй бидэ хаа хаанагүй ушардаг байнабди», — гэжэ Секу Туре мэдүүлээ.

Тель-Авивай билдагууша политика африканецуудай дурые илангаяа ехээр гутаана. Израиль Африкын ёһотой «хани» гээшэб гэжэ шашадагшье һаа, үнэн дээрээ бэеэ дааһан Африкын хорото дайсаниинь байһан Урда Африкын хархис засагуудтай үргэн холбоо барисаатай. Тиин сионистнууд ЮАР-ые буу зэбсэгээр баян бардамаар хангана. Тиихэдээ һүүлэй табан жэлэй туршада таба дахин ехээр, буу зэбсэг тиишэ эльгээдэг болонхой. Арабуудай эзэмдэгдэһэн газар дээрэ амгалан хүн зониие хэһээхэ зобоохо талаар ехэ дүршэлтэй болоһон Израилиин инструкторнууд Урда Африкын болон Родезиин хархис хэһээгшэдые Африкын патриодуудтай тэмсэхэ эгээн гутамшаг муухай онол аргануудта һургана.

Нийтэ нэгэн фронт болож, хорото хэрэгээ үйлэдэдэг хархис хүсэнүүдэй улам үргэдэжэ байгаа нэгэдэлые хаража байхадаа, Африкын хүгжэжэ байгаа гүрэнүүдэй батаар жагсан нэгэдэхэнь тон шухала болоно. Секу Турегэй мэдүүлһэнэй ёһоор, «бата бэхи нэгэдэлтэй, үндэр мэдэрэлтэй байһанайнгаа ашаар империализмын булюу ехэ хүсэнүүдые илажа гараһан баатарлиг вьетнам арадһаа Африкын тэмсэжэ байгаа арадууд жэшээ абаха ёһотой».

В. НИКОЛАЕВ,
В. ГОРЕПЕКИН,
С. КУЛИК
(ТАСС).

ЕХЭ УРИЛДААНАЙ УРДА ТЭЭ

Республикын спортын бүлгэмүүдэй дунда профсоюзно-комсомольско урилдаагаар алтан намарай мүрысөөнүүд эхилбэ.

Эгээн түрүүлэн эдир басагад 1,5 километрэй зайда урилдажа, спортын бүлгэм, һургуулинуудай түлөөлэгшэдые ехэ хүлгөөбэ. Эндэ Улаан-Үдын 42-дохи һургуулиин түлөөлэгшэ Надя Рычкова түрүү һуури эзэлжэ, командадаа шухала очко асарба. ЛВРЗ-гэй спортын клубай нэрэһээ урилдаанда гараһан нүгөөдэ спортсмен Вощук 3 километрэй зайда баһал эрхим байба.

Хоёр километрэй зайда урилдагшад сооһоо Нарһатын дунда һургуулиин һурагшад Люба Эпова, Цыремма Батуева гэгшэд хойно хойноһоо һубарилдан ерэжэ, олоной һайшаал, магтаалда хүртэнэ. Эдиршүүлэй дунда 5 километрэй зайда Гамельян Гафаровта хүрэжэ гүйхэ спортсмен байбагүй.

Гурбан жэлэй туршада урилдаанда хабаадалсаагүй ябаһан, хүдөө ажахын техникумэй физическэ хүмүүжүүлгын багша Анна Галсанова гурбан километрэй зайда бултанһаа хурдан байба. Эрэшүүлэй дунда 8 километрэй зайда үнгэргэгдэһэн урилдаанда СССР-эй спортын мастер Владимир Цыреновые ахиха спортсмен үгы байшоо.

Командануд хоорондын дүн гаргахада, «Урожай» бүлгэмэй спортсменүүд түрүү һуури эзэлжэ, облпрофсоведэй, ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын кубок абаба. Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн спортсменүүдһээ республикын суглуулагдамал команда бүридхэгдэбэ. Эдэнэр сентябриин 8—9-нэй үдэрнүүдтэ Улаан-Үдэ хотодо үнгэргэгдэхэ профсоюзно-комсомолой зоныг урилдаанда хабаадалсаха юм.

В. БАДМАЕВ.

ТОБШО ҺОНИН

☆ Буряадаймнай һур
багшад үшөө хоёр СС
спортын мастернуудтай
бо. Эдэнэрнай хэд бэ гэ
Хурамхаанай дунда һу
лиин физикын багша Ц
жап Будаев, «Спартак»
гэмэй Николай Ни
гэгшэд болоно. Эдэнэр Б
дай Агын националь
ругто РСФСР-эй түрүү
ри эзэлхын түлөө зу
дахяа үнгэргэгдэһэн не
да хабаадалсахадаа, э
дүн харуулжа, спортын
терай нормо дүүргэһэн
ха юм. Мүн энэ мүры
дэ хабаадалсаһан Д
Банзаровай нэрэмжэтэ
шанарай институдай
дентка Людмила Дами
бусадай дундаһаа шал
спортын мастерта кан
дай нормо дүүргэһэн б

Мүрысөөндэ түрүү һ
эзэлһэн спортсменүү
РСФСР-эй суглуулаг
команда бүридхэгдөө.
нэр октябрь һарада А
Ата хотодо үнгэргэгдэх
рысөөндэ России Фе
циин нэрэ соло хамга
саха болонхой.

☆ «Труд» бүлгэмэй
ряадай областной со
президиум үнгэрһэн
жэлдэ 46 эхиң к
лективүүдэй дунда дэлг
мүрысөөнэй дүн гаргаба
гэдэхи бүлэг сооһоо ме
хэдэг Буряадай комби
(соведэйнь түрүүлэгшэ
Яковлев) коллектив э
лэжэ, дамжуулгын У
тугта хүртэбэ. Улаан-
лесотехникумэй, нооһо
даг фабрикын коллект
хоёрдохи, гурбадахи һ
нуудые эзэлбэ.

Хоёрдохи бүлэгэй д
һаа Хурамхаанай лес
хозой спортсменүүд д
эрхимлэжэ, дамжуу
Улаан тугта хоёрдохё
тэбэ. Түс леспром
главна инженер С. С
кин ажалшадые физ
талаарнь хүмүүжүүлхэ
рэгтэ хододоо орол
ударидажа, ниитын х
мэридэ эдэбхи үүсхэлт
хабаадалсажа ябадаг ю

☆ Һүүлэй үедэ «СС
ээ хамгаалхаар, ажал
хээр бэлэнби» гэһэн б
союзна ГТО-гой шэнэ
лекс тушаалгада ехэхэ
харал хандуулаг
«Труд» бүлгэмэй мэ
ородог модо болбосору
комбинадай. Тимлюйн
ментын, «Теплоприбор»
водуудай. Хандагатайн
промхозой, лесотехн
физкультурын коллект
олон значкистнуудые б
һэн байна.

Манай корр

ХИЛЫН ГААНАҺАА

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО

ХАНОЙ

САЙГОНОЙ ТҮРМЭНҮҮДТЭ ХААГДАЖА БАЙГШАДТА СҮЛӨӨ ОЛГОХО!

Урда Вьетнамай республикын МИД-эй меморандум

ТАСС

Сүлөөлэлгэ гэжэ хэблэлэй агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын Гадаадын хэрэгүүдэй министерство сайгон засаг захиргаанай хаажа байһан граждан хүнүүд тушаа меморандум тунхаглаа.

Вьетнамдахи дайе бүлюулха, амгалан байдал һэргээхэ тухай хэлсээндэ гар табигдаһаар долоо һара үлүүтэй саг үнгэрөө. Хүсөөр баригдажа байһан сэрэгэй ба граждан бүхы хүнүүдые али али талад аа бусааха гэжэ Парижай хэлсээн хараалһан байна. Гэхэ зуура, олон мянган вьетнам гражданинууд сайгон захиргаанай түрмэ шоронгуудта тамалагдан зобожо, хэһээгдэжэ мүрдэгдэжэ, үнгэрхэдөө, сохигдожо, наншагдажа байһаар. Энэнь Парижай хэлсээе, мүн 1973 оной июниин 13-най хамтын коммюнике бүдүүлигээр эбдэһэн ябадал болоно гэжэ меморандум дотор тэмдэглэгдэнэ.

Урда Вьетнамда «политическэ хэрэгээр хаагдаһан нэгэшье хүн байхагүй», харин оройдоол 5.081 «уголовно гэмтэн» эндэхи түрмэнүүдтэ бии гэжэ сайгон захиргаан убай һэнгэргүйгөөр баталан мэдүүлнэ. Тиин гэһэнь, Урда Вьетнамай түрмэнүүдтэхи байдал һайжаруулха даабаритай комитедэр Сайгоной хэблэлдэ эльгээгдэһэн материалнуудһаа харахада, политическэ хэрэгээр хаагдаһан хоёр зуу мянга гаран хүн тэндэхи түрмэнүүдтэ зобожо, тулижа байна. Меморандум дотор тусхайлан тэмдэглэгдэһэнэй ёһоор, дээрэ дурдагдаһан мэдээнүүд түрмэдэ һууһан хүнүүдэй, тэдэнэрэй бүлэнэрэй, судьянуудай, түрмын засагаархидай, сайгон захиргаанай зарим түлөөлэгшэдэйшье мэдүүлгэнүүдые үндэһэ баримта болгоно.

Түрмэдэ һууһан хүнүүдэй байдал тэсэхын аргагүй муу. уласхоорондын бүхы хэлсээнүүд ба конвенцинүүд бүдүүлигээр эбдэгдэнэ. Сайгоной түрмэнүүдтэ «эрбисэй клеткэнүүд» гэдэг мүнөө хүрэтэр бии байһаар, тэндэ тамалагдажа байһан патриодуудай тамир тэнхэйе бараа ха, зоригыень хухалха зорилготой элдэб муухай арганууд хэрэглэгдэнэ.

Национальна эблэрэлгэ, үгэеэ ойлголсолго туйлахые эрмэлзэдэг, Парижай хэлсээе шууд дүүргэхэ эрилтэ табидаг хэдэн мянган гражданинуудые Парижай хэлсээнэй баталагдаһанһаа хойшошье сайгон захиргаанайхид барижа, түрмэдэ хаагаа, хаажа үргэлжэлһөөр гэжэ Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын МИД тэмдэглэнэ.

Парижай хэлсээе эбдэһэнһээнь уламжалан тохёолдоһон тон хэсүү байдалай түлөө бүхы харюусалгые сайгон засаг захиргаанайхид дааха гээд меморандум дотор тусхайлан тэмдэглэгдэнэ.

Хаалтада байһан бүхы граждан хүнүүдые сайгон засаг захиргаанай зүгһөө бусааха, Вьетнам тушаа Парижай хэлсээе, 1973 оной июниин 13-най хамтын коммюникее хүндэлхэ ба дүүргэхэ эрилтэ табихыень бүхы оронуудай правительствэнууд ба арадуудые Урда Вьетнамай Революционно саг зуурын правительство уряална.

ПАРИЖ

Социальна тэмсэл шангаранхай

ТАСС

Орон доторхи социальна тэмсэлэй эли бодо шангаржа байһан тухайда информационно агентствэнүүд ба газетэнүүдэй корреспондентнүүд Мадридһаа мэдээсэнэ.

Малага хото шадархи «Интелхорсе» гэдэг фирмын текстильнэ фабрикын 2500 хүдэлмэришэд ба алба хаагшад хэдэн хоногто буһалгаалжа байһаар. Эдэнэр коллективнэ договор һэргээхэ эрилтэ табина. Тэрэниие зүбшэн хэлсэлгэ захиргаанай зүгһөө гурба һара үлүүтэй саг соо хойшо татагдажа байнхай.

ПХЕНЬЯН

Сеулэй засагаархидые гэмнэнэ

ТАСС

Корейн хойто ба урда хубиин координационно комитедэй түрүүлэгшэнэрэй нэгэн Ким Ен Чжу мэдүүлгэ тунхаглахадаа, Японда ошожо нютагжаһан, зүрюу хараа бодолтой политическэ ажал ябуулагша Ким Тэ Чжун гэгшые Урда-Корейн тагнуулай управлениин хулуужа абаашаһыень буруушааба. Ким Тэ Чжун Урда-Корейе демократическа ёһо гуримтай, хойто ба урда хубинуудые харилсаа холбоотой болгохо, Эхэ ороноо амгалан аргаар дахинаа нэгэдхэхэ һэмдя гэнэ.

Ким Тэ Чжуние хашаһан, мүрдэһэнэй түлөө харюусалгые Урда-Корейн тагнуулай управлениин директор—координационно комитедтэ Урда Корейһээ томилогдоһон түрүүлэгшэ Ли Ху Рак дааха ёһотой гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Урда-Корейн засагаархид «коммунис ёһо гуримда эсэргүү хуулиин үндэһөөр, хүдэлмэришэд болон тараашадые барижа хаана, Урда-Корейдэхи фашизмые буруушаадаг, демократическа сүлөөгэй түлөө тэмсэдэг хүнүүдые сүүдтэ үгэнэ, — гэжэ мэдүүлгэ дотор саашадаа хэлэгдэнэ.

«Ороноо дахин нэгэдхэхэ гэдэг нациин нангин зорилгые бэелүүлхэ оролдолго хүсэлэлгэ үнэн зүрхэнһөө хаба шадалаараа гаргахабди, ороной хойто ба урда хубинуудай хоорондын харилсаа холбоо амжалтатайгаар хүгжөөхын түлөө тэмсэхэбди», — гэжэ мэдүүлгын түгэсхэл дотор бэшэгдэнэ.

САНТЬЯГО

Террористнууд аашалжа үргэлжэлһөөр

ТАСС

Граждан дайнай үүдхэгдэхэ аюул зайсуулхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэдэг, кардинал Рауль Сильва Энрикес гэгшын ажалладаг байрые хархис этгээдүүд автомашина сооһоо буудаба. Халдан добтологшод зугадажа арилаа.

Имэшүү мэдээсэлнүүд нютагай газетэнүүдэй хуудаһануудта үдэр бүри толилогдоно. Шэнэ һонинуудай үглөөнэй сводконууд байлдаанай газарһаа дамжуулагдаһан мэдээсэлнүүд шэнги: түмэр харгынууд, шоссе дээрэ ээлжээтэ дэлбэралгэнүүдэй болоһон тухай, хүдэлмэрилжэ байгаа жолоошодто добтолһон тухай мэдээсэлнүүдээр дүүрэн байдаг. Арадай нэгэдэлэй эмхиин ажал ябуулагшадта эсэргүү хорото аашанууд һүни бүри шахуу гартагдана, түрэл үзэл бодолтой партинуудай ба эмхинүүдэй байрые галдаха һэдэлгэнүүд хэгдэнэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, ВЦСПС болон ВЛКСМ-эй ЦК-да. «Арадай зөөри хамгаалха» — түрүү бэшэг. «Республикын тараалан, нуга сабшалан дээрэ» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Соёлой хоёр жэлэй добтолгын зарим дүнгүүд» — суглуулбари. «Нэгэ арсалдаанай мүрөөр» — В. Окуневой статья. Маоизм тухай А. Серебряковой статья.

Гурбадахи хуудаһанда. А. Серебряковой статьягай үргэлжэлэл. «Хонхын жэнгирһэнэй һүүлээр» — Ю. Игумновай фоторепортаж. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. О. Березковой алта малтагшад тухай фоторепортаж.

СЭНХИР ЭКРАН

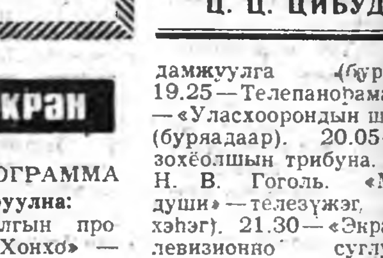

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

19.00 — Дамжуулгын программа. 19.05 — «Хонхо» — үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга (буряад
19.25 — Телепанорама. 1
— «Уласхоорондын шэнж
(буряадаар). 20.05 — «
зохёолшын трибуна. 20.3
Н. В. Гоголь. «Мер
души» — телезүжэг (2
хэһэг). 21.30 — «Экран» -
левизионно суглуул
22.30 — Концерт.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ

«БУРЯАД ҮНЭН» 1973 оной сентябриин 4. 4-дэхи хуудаһан. Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-00542. Заказ № 0